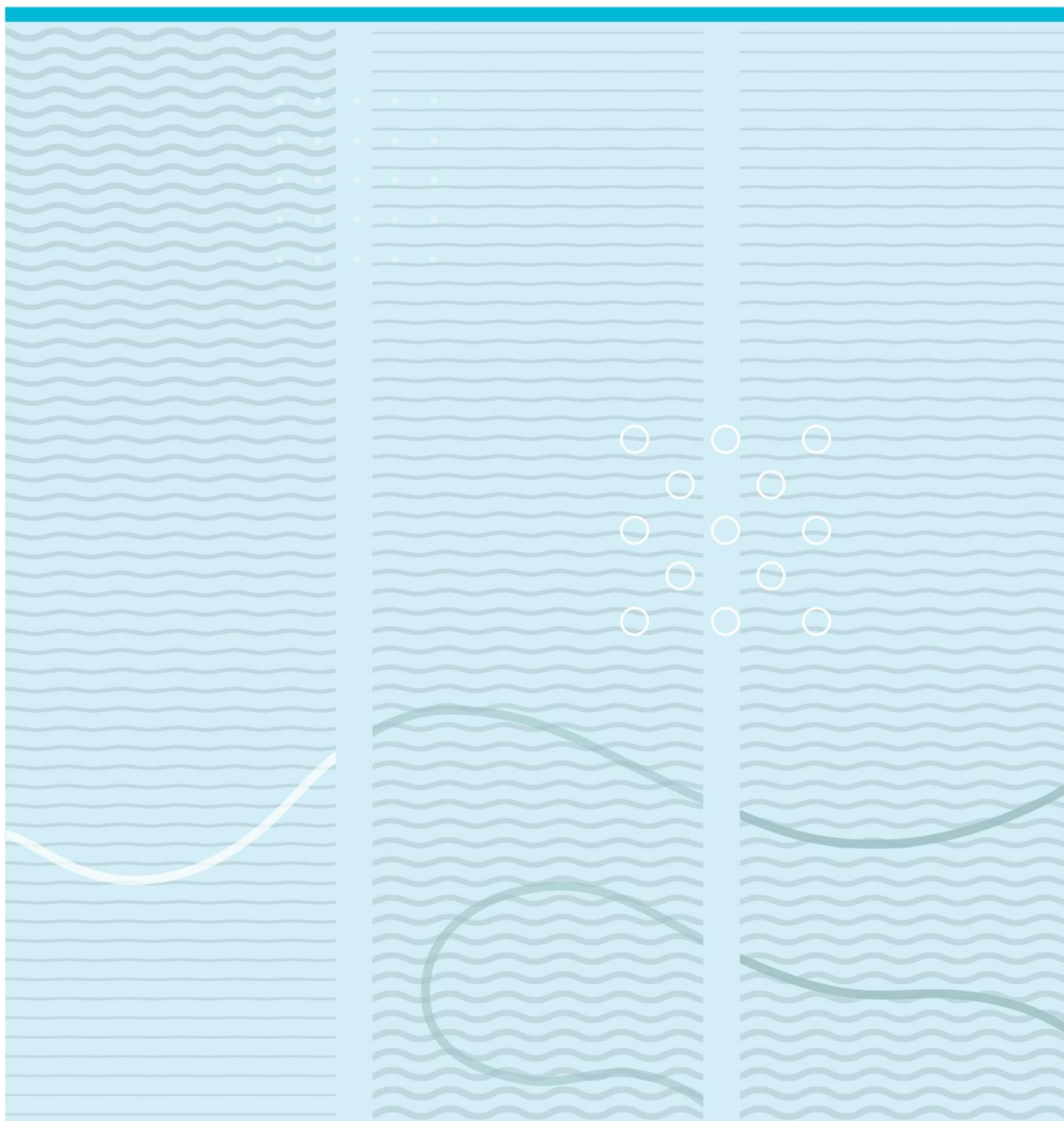

Håvard Henriksen

Bølgesurfing og kjønn

-En studie om kvinners posisjon i det norske surfemiljøet.

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for idrett- og friluftslivsfag
Hallvard Eikas plass
3800 Bø i Telemark

<http://www.usn.no>

© 2016 Håvard Henriksen

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

Denne oppgaven handler om hvordan kvinnelige surfere opplever å være en del av surfemiljøet og den kulturen som naturlig tilhører dette miljøet. Surfing er en ny sport i Norge, som det vil fremkomme i denne oppgaven styres sporten av hegemonisk maskulinitet. Gjennom mine ti år som aktiv surfer har jeg ofte sett at kvinner behandles annerledes enn menn i line-upen¹. Jeg har dermed blitt nysgjerrig på om kvinner opplever dette på samme måte, og hva forskjellsbehandlingen eventuelt skyldes. Problemstillingen ble dermed:

”Opplever norske kvinnelige surfere diskriminering²?”

For å forske på dette har jeg tatt i bruk den kvalitative metoden forskningsintervju. Jeg har intervjuet 7 kvinnelige surfere som alle har forskjellig bakgrunn, erfaring og bosted. Informantene var mellom 23 og 27 år på intervjuetidspunktet. Intervjuene ble gjort våren og sommeren i 2015.

Diskusjonen er delt inn i tre forskjellige kategorier, bakgrunn, meninger om surfeindustrien, samt erfaringer fra surfingens felt. I bakgrunnskapittelet forklarer jeg hvor dedikerte informantene er i forhold til surfing, og hva de ser på som viktig i feltet.

Under meninger om surfeindustrien fremkommer kritikk av utstyrsfabrikanter, verdenseliten og reklamekampanjer. Informantene synes å være enige om at det er et høyt kroppsfokus både i reklamer for utstyrsfabrikanter og blant verdenseliten innen surfing. Dette er med på å svekke kvinners symbolske kapital innen surfingens felt. Videre hevder informantene at de har høyere interesse av å følge med på herreklassen enn kvinneklassen innen World Surf League. Dette kan være med på å forklare hvorfor surfingens felt styres av hegemonisk maskulinitet.

Under erfaringer fra surfingens felt konkluderer jeg med at de kvinnelige informantene blir diskriminert. Diskrimineringen foregår ved at mannlige surfere ”stjeler bølger” fra kvinnelige surfere. Dette kan blant annet skyldes at kvinnelige aktører innen surfingens felt besitter

¹ Line-up er der hvor alle surfere sitter og venter på bølgene.

² Behandle individer forskjellig på bakgrunn av kjønn.

lavere symbolsk kapital enn mennene. Kvinnelige surfere befinner seg dermed, på generell basis, lavere på rangstigen enn sine mannlige kollegaer. Dette skyldes blant annet at surfing er en teknisk krevende sport hvor ferdigheter og ”guts” har betydning på hvor en aktør befinner seg i hierarkiet.

Mitt ønske er at denne oppgaven skal bidra til å øke bevisstheten rundt kvinners posisjon i line-upen. En slik bevisstgjøring bør over tid bidra til at kvinnelige surfers posisjon innen surfingens felt styrkes.

Forord

Jeg påbegynte masteravhandlingen for snart to år siden. Prosessen med avhandlingen har vært både interessant og lærerik. I perioder har jeg også opplevd frustrasjon noe jeg tror har vært med på å utvikle meg både akademisk og som menneske.

Jeg har vært alene om oppgaven, og er takknemlig for alle innspill og diskusjoner som har hjulpet meg med å fullføre oppgaven.

Jeg vil spesielt takke veileder, Tommy Langseth, for nyttige tilbakemeldinger og god konstruktiv kritikk der det var nødvendig. Biblioteket ved HSN i Bø fortjener også takk for å ha hjulpet meg med å skaffe til veie nødvendig litteratur om problemstillingen min.

Avslutningsvis vil jeg takke mor og far for å ha motivert meg gjennom prosessen.

Håvard Henriksen, Bø, 20.05.2016

Innhold

Sammendrag.....	3
Forord.....	5
1.0 Innledning.....	9
1.1 Livsstilspport.....	9
1.2 Tidligere forskning.....	10
1.3 Surfing og kvinner.....	11
1.4.1 Surfing og kvinner i Norge.....	13
1.4 Valg av tema.....	13
1.5 Problemstilling	14
1.6 Likestillingsloven	15
2.0 Bakgrunn	17
2.1 Surfingens begynnelse.....	17
2.2 Kvinner og Surfing.....	20
2.3 Surfing i Norge.....	21
2.4 Surfing, kjønn og maskulinitet	21
2.5 Kvinner og Idrett	22
3.0 Teori	26
3.1 Subjektivisme og objektivisme.....	26
3.2 Habitus	28
3.2.1Kjønn som habitus.....	30
3.3 Felt.....	32
3.4 Kapitalens former	32
3.4.1 Økonomisk kapital.....	33
3.4.2 Kulturell kapital.....	33
3.4.3 Sosial kapital	35
3.4.4 Kvinnekapital	36
3.5 Symbolsk kapital	36
3.6 Doxa	37

3.7 Maskulinitet.....	37
3.8 Surfing som felt	41
3.9 Surfing og habitus	42
4.0 Metode.....	45
4.1 Valg av metode.....	45
4.1.1 Det kvalitative forskningsintervjuet	46
4.1.2 Hva er et intervju?	47
4.1.3 Intervjustruktur	48
4.1.4 Intervjuguiden	49
4.1.5 Utvelging.....	49
4.1.6 Kort og generelt om informantene.....	50
4.1.7 Intervjuprosess.....	50
4.1.8 Dokumentasjon av intervjuene	51
4.1.9 Transkribering	51
4.1.10 Analyse	52
4.1.11 Validitet og reliabilitet.....	54
4.2 Presentasjon av informanter	55
Intervjuobjekt 1: Gro, 23år	56
Intervjuobjekt 2: Tove, 26 år	56
Intevjuobjekt 3: Trude, 23 år	57
Intervjuobjekt 4: Alexandra, 25 år.....	57
Intervjuobjekt 5: Linn, 27 år.....	58
Intervjuobjekt 6: Astrid, 23 år	58
Intervjuobjekt 7 : Caroline, 23 år	58
5.0 Diskusjonsdel	60
5.1 Informantene	60
5.1.1 Den bereiste surferen.....	61
5.1.2 Surferens miljø	61
5.2 Meninger og tanker om Surfeindustrien.....	62

5.2.1 Merkeklær	62
5.2.2 World Surf League	63
5.2.3 Surfingens voksende popularitet i Norge	66
5.2.4 Kroppsfokus	66
5.3 Meninger og erfaringer fra deltakelse innen surfingens felt.....	69
5.3.1.1 Doxa	71
5.3.1.2 Mangel på maskulinitet	71
5.3.1.3 Frykt	73
5.3.2 Symbolsk kapital	73
5.3.2.1 Annerkjennelse	73
5.3.2.2 Hierarki.....	76
5.3.3 Kvinnelige surfer i et overbefolket surfemiljø	78
5.3.3.4 Kvinnelige surfere i et utenlands surfemiljø.....	78
5.4 Konklusjon	80
6.0 Oppsummering.....	82
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	89

1.0 Innledning

I 2013 ble en av WSL konkurransene arrangert i Biarritz i Frankrike. I denne anledning ble det laget en reklamefilm for konkurransen med den kvinnelige surferen Stephanie Gilmore i hovedrollen. Filmen starter med at Gilmore våkner iført kun en grønn truse. Hun ligger på magen og dytter rumpen i været. Etterhvert tar hun på seg en gjennomsiktig bluse, som hun igjen tar av seg før hun går inn i dusjen. Filmen fokuserer på Gilmores kvinnelige kroppsformer. Etter dusjen tar hun på seg en trang dongerishorts og kjører til stranden. På stranda fortsetter fokuset på Gilmores kropp i det hun går inn i teltet for å skifte. Etter at hun har skiftet, fokuserer filmen på Gilmores bryst. Reklamefilmen avsluttes med at Gilmore padler ut i sjøen, men man får aldri se ansiktet hennes. Til tross for at Gilmore er en av verdens beste kvinnelige surfere, får man i filmen aldri se henne surfe (Roxy Pro Biarritz 2013 Official Teaser - #WhoAmIJustGuess, 2013).

Filmen vakte sterke reaksjoner både blant surfere og utenforstående observatører. Mange var kritiske til at filmen utelukkende fokuserte på kvinnens kropp istedenfor hennes ferdigheter (Dicker, 2013). Filmen er imidlertid kun en av mange surfefilmer hvor fokuset utelukkende er på kvinnekroppen. Reklamekampanjer som retter seg mot, og portretterer, mannlige surfere fokuserer i langt større grad på surferens ferdigheter. På denne måten synliggjøres at kvinnelige og mannlige surfere behandles forskjellig.

Internasjonalt ser vi at kvinnelige surfere som eksponerer egen kropp, synes å få de høyeste reklame- og sponsorinntektene. I henhold til Stab magazine oppfattes ikke den høyest gasjerte kvinnelige surferen som den "beste surferen". Surferen som tjente mest var derimot den med flest følgere på sosiale medier, - Alana Blanchard. Hun har satt egen kropp i fokus og fokuserer i mindre grad på egne ferdigheter (Stab magazine, 2014).

1.1 Livsstilssport

Surfing blir av mange betegnet som en livsstilssport. Livsstilssport (Lifestyle Sport (eng.)) er et begrep som blir brukt om mange forskjellige sporter. De fleste livsstilssporter er individuelle, og tiltrekkes av utøvere som ikke nødvendigvis ønsker å bli satt i system. På denne måten differensierer livsstilssporter seg fra de mer tradisjonelle idrettene som løping, ballsporter, langrenn, osv (Wheaton, 2005).

Livsstilsporster bygger på maskuline holdninger og verdier som dermed gjør det vanskeligere for kvinner å få innpass i sporten. Felles for livsstilsporster er at kvinner må kopiere menns holdninger for å få respekt og anerkjennelse i sporten (Langseth, 2014).

Det finnes forskjellige nivåer av seriøsitet innenfor livsstilsporster. I boken *”Understanding lifestyle sports”* kommer det frem at det finnes enkelte som tar sporten så seriøst at de legger opp hele livet sitt etter den. Dette er vanlig for frikjørere, snowboardere og surfere. For frikjører vil eksempelvis jakten på ”pudder” bli viktigere enn alt annet. På samme måte vil surfere gjøre sitt ytterste for å ta en god bølge. I jakten på bølgene vil noen av disse aktørene sette både normer og etikette til side. På denne måten kan man si at sporten tiltrekker seg aktører som har en nihilistisk³ filosofi (Wheaton, 2005).

1.2 Tidligere forskning

Det har tidligere vært forsket både på surfekulturen på Jæren og surfeforbudet på Jæren. Surfekulturen på Jæren omhandles i doktorgraden til Tommy Langseth, mens mastergraden til Stig Løland belyser surfernes synspunkter på surfeforbudet som gjelder for enkelte områder på Jæren. I forhold til problemstillingen som jeg har valgt er det imidlertid kun Langseth sin avhandling som er relevant.

Tommy Langseth ved HSN publiserte i 2012 en kvalitativ studie: *Liquid Ice Surfers - the Construction of surfer identities in Norway*. Tommy Langseth har også forelest om dette emnet. Artikkelen belyser i hovedsak to temaer;

- Hvordan man blir en surfer
- Hvordan en krets på Jærstrendene oppfører seg mot andre surfere.

(Langseth, 2012 a)

Jeg er i hovedsak interessert i hvordan surferne oppfører seg mot hverandre, da dette er relevant i forhold til mitt problemområde.

For å bli en surfer er det ikke bare ferdigheter som skal læres. Surferen må også kjenne verdiene i surfingens subkultur. I avhandlingen til Langseth kommer det frem at surfing

³ Tar avstand fra regler, siden regler også er menneskeskapt.

inneholder en aura av frihet, ungdommelighet og hedonisme⁴ som gir sporten den oppmerksomhet den får verden over.

Den sosiale bakgrunnen en person har, vil påvirke om vedkommende noen gang vil velge surfing som sport/livsstil. Langseth nevner blant annet tre grunner han fant for hvorfor vi blir tiltrukket av surfing. Disse er:

- Man har vært aktiv innen idretter som kan assosieres med surfing, eksempelvis snowboard.
- Surferens livsstil appellerer til vedkommende.
- ”Vannmannen”. Med dette menes at et menneske føler en tiltrekning og tilhørighet til vannelementet, og har lyst til å bruke mye av sin tid på å utforske vannet på forskjellige måter. (Langseth, 2012a, 2012b)

Det første steget inn i surfingens subkultur blir av mange surfere sett på som den første gangen du står oppreist i en bølge og kjører i veggen⁵. Surferen har klart å ta steget vekk fra skummet og surfet bølgen på «riktig» måte. Dette er det første dryppet med symbolsk kapital (symbolsk kapital er nærmere beskrevet i kapittel 3). Individet har tatt sitt første steg mot å bli en «ekte» surfer (Langseth, 2012a, 2012b). Selv om han har klart å surfe bølgen på riktig måte, har han langt igjen før han kan kalle seg en «ekte» surfer. En ”ekte surfer” må blant annet mestre å svinge, å surfe på andre brett, tilegne seg riktig padleteknikk og til slutt må han skaffe seg riktig stil/teknikk (Langseth, 2012a).

1.3 Surfing og kvinner

I dette delkapittelet viser jeg til artikler som tar for seg kvinner og surfing.

Et av store samtaleemnene innen ”surfeverdenen” i dag dreier seg om hvordan kvinnekroppen blir objektivert.

Det finnes mange artikler på nettet som omhandler surfing og kjønn. De fleste beskriver kvinners reaksjon på hvordan deres kjønn blir fremstilt. I 2013 ble dette et tema også i Norge. Dette skyldtes Roxys reklamefilm for Roxy pro som er beskrevet i innledningen (kapittel 1.0)

⁴ Hedonisme- en streben etter nytelse og velbehag

⁵ Veggen er hvor surferen står når bølgen surfes. Det vil si det området på bølgen som fortsatt ikke har brutt (dvs. der bølgen ikke har blitt «hvit»).

til den oppgaven. Det er ikke bare denne videoen som har kommet i søkelyset for sin kroppsobjektivering. 13 år gamle Olive Bowers fra North Carlton, Victoria i Australia nådde ut til en hel verden med sitt brev om kjønnsproblematikken. Hun var lei og irritert over måten kvinner ble portrettert i media og spesielt i surfemagasinet ”*Tracks magazine*”. Bowers valgte å sende et brev til ”*Tracks Magazine*” hvor hun forklarte hvorfor hun ønsket å se flere jenter som surfet fremfor jenter som poserte i bikini. Hun påpekte at bladet skapte en kultur, hvor leseren oppfatter kvinner kun som et objekt. Bowers fikk stor respons i lokal og internasjonal media da hennes mor publiserte brevet på Facebook. Dette er et eksempel på at enkelte kvinner ikke føler at de blir tatt seriøst som surfer (girltalkhq, 2014).

Et av hovedproblemene for profesjonelle kvinnelige surfere er at det er få sponsorer. Samtidig er det dyrt å delta i World Surf League (WSL), noe som skyldes at konkurransene foregår på alle kontinent. I en artikkel skrevet av Claire Sullivan kommer det frem at de store sponsorene ønsker seg heterofile jenter med et flott utseende. Jentene skal kunne posere i bikini. Det er imidlertid også en fordel å være blant de beste surferne, men dette synes å være underordnet (Sullivan, C. 2013).

Enkelte profesjonelle surfere gir imidlertid ikke etter for kroppsfokuset. Etter å ha vunnet sin første sammenlagte verdenscupittel, skrev Carissa Moore et åpent brev om den profesjonelle kvinnesurfingen. I brevet skriver hun at det er bra for kvinnesurfingen at surfere som Alana Blanchard velger å eksponere kroppen, da dette trekker mannlige seere. Selv har Moore ikke ønsket å eksponere seg på samme måte, fordi hun ser på seg selv som et forbilde for unge kvinnelige surfere. (Surfer, 2014)

”*Smashing the glass wave: Women, Equality and Surfing*” er en artikkel som er skrevet av Darcy Roland. Artikkelen belyser noen av de problemene hun mener finnes innen surfeindustrien og innen surfing på generell basis. Først og fremst påpeker artikkelen at det kun er 17 kvinnelige deltagere i verdenscupen, mens det på herresiden er 34 plasser. Hun mener at dette viser at herrene favoriseres også innen WSL. Mennene har også flere konkurranser og større premier. Kvinnelige surfere er heller ikke så attraktive for sponsorer. Kvinnelige modeller foretrekkes ofte fremfor kvinnelige surfere i reklamer for ”surfeklær”. Roland belyser to problemer som hun mener kommer av lav selvtillit hos kvinnelige aktører innen surfing:

- Det er få kvinner i line-upen⁶. Høy selvtillit er nødvendig for å padle ut i en mannsdominert line-up.
- Kvinner tør ikke å padle på bølger dersom menn er tilstede.

I følge Roland er dette hovedgrunnene til at kvinnelige surfere blir tilsidesatt, og hun ønsker med artiklene å belyse nødvendigheten av å likestille kvinnene med mennene (Roland, D. 2013)

At kvinnelige surfere må kle seg utfordrende for å leve av idretten er et tankekors. Når det gjelder mannlige utøvere er omgivelsene mest opptatt av ferdigheter og teknikk. Dette illustrerer at kvinnelige og mannlige utøvere behandles og vurderes forskjellig, noe som kan tyde på at kvinner blir diskriminert på generell basis innen surfingens felt.

1.4.1 Surfing og kvinner i Norge

Som det fremgår ovenfor er det internasjonalt etablert en praksis hvor kropps fokuset innen kvinnesurfing er høyt, mens det for menn i større grad fokuseres på ferdigheter og teknikk. I henhold til Langseth er det mindre kroppsfokus innen surfing i Norge enn hva som er typisk internasjonalt. Han antar at dette skyldes kombinasjonen av lave vanntemperaturer og tykke våtdrakter (Langseth, 2014).

Langseth skriver at kvinnelige utøvere lettere aksepteres i surfemiljøet enn mannlige utøvere. Forventningene til kvinner er lavere, og det forventes ikke at de skal ta samme risiko som mannlige utøvere. Dette anses å være en av grunnene til at de blir lettere akseptert (Langseth, 2014).

Videre sier forfatteren at kvinner mener at menn tar lite hensyn til om de ”stjeler bølger” fra kvinner. Dette bekreftes av mannlige aktører. Mange mannlige utøvere uttrykker at de ikke ønsker at bølgene skal bli bortkastet (Langseth, 2014).

1.4 Valg av tema

Gjennom min ti år som aktiv surfer har jeg observert at enkelte aktører ikke følger den etikette og de regler som er etablert blant surfere. De fleste ofrene for slike brudd på etiketten synes å være kvinner. Jeg har derfor blitt nysgjerrig på hvorvidt dette er tilfelle, og eventuelt forstå

⁶ Line-up er der hvor alle surfere sitter og venter på bølgene.

hvorfor vi, i et samfunn som er opptatt av likestilling mellom kjønn, aksepterer en slik forskjellsbehandling.

1.5 Problemstilling

I denne masteroppgaven skal jeg se nærmere på hvordan kvinnelige norske surfere blir behandlet i surfemiljøet. I den forbindelse skal jeg se spesielt på om kvinner diskrimineres innen surfemiljøet.

Gjennom mine 10 år som surfer har jeg observert at kvinnelige surfere synes å bli behandlet annerledes enn menn i line-upen. Jeg har vært usikker på om dette har vært en følelse som er basert på tilfeldige iakttagelser eller om det gjelder generelt for kvinnelige surfere. Valget av problemstilling ble derfor enkelt. For å begrense forskningen valgte jeg å fokusere på diskriminering blant norske kvinnelige surfere. Jeg er samtidig ydmyk for at de funn som vil bli gjort i denne studien kan avvike fra det som vil gjelde blant kvinnelige surfere fra andre kulturer og geografiske områder.

Min problemstilling lyder som følger:

Opplever norske kvinnelige surfere diskriminering⁷?

For å komme frem til et svar på problemstillingen har jeg laget to underproblemstillinger:

- Hvordan ser kvinnelige norske surfere på fremstillingen av kvinnelige surfere i surfemedier og andre mer allmenne medier?
- Nedprioriteres kvinnelige surfere i line-upen?

Jeg vil blant annet intervju norske kvinnelige surfere om deres erfaringer og meninger om temaet. Intervjuobjektene svar vil senere bli koblet til den franske sosiologen Pierre Bourdieus forskning og akademiske arbeid rundt begrepene habitus, felt og kapital.

⁷ Behandle individer forskjellig på bakgrunn av kjønn.

1.6 Likestillingsloven

For bedre å forstå hva som kan defineres som diskriminering, har jeg blant annet valgt å støtte meg på innholdet i likestillingsloven. I henhold til lovdata.no er formålet med likestillingsloven som følger:

§ 1. Formål

Lovens formål er å fremme likestilling uavhengig av kjønn. Likestilling innebærer:

- a) likeverd,*
- b) like muligheter og rettigheter,*
- c) tilgjengelighet og*
- d) tilrettelegging.*

Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners stilling. (Likestillings loven,

(Likestillings loven, 2014)

Loven gjelder alle steder i samfunnet, dvs. også innen surfingens felt. Hovedregelen lyder som følger:

§ 5. Hovedregel om forbud mot diskriminering

Diskriminering på grunn av kjønn er forbudt. Diskriminering på grunn av graviditet og permisjon ved fødsel eller adopsjon regnes som diskriminering på grunn av kjønn. Forbudet gjelder diskriminering på grunn av en persons faktiske, antatte, tidligere eller fremtidige graviditet eller permisjon. Forbudet gjelder også diskriminering på grunn av kjønn til en person som den som diskrimineres har tilknytning til.

Med diskriminering menes direkte og indirekte forskjellsbehandling som ikke er lovlig etter § 6 eller § 7. Med direkte forskjellsbehandling menes en handling eller unnløstelse som har som formål eller virkning at en person blir behandlet dårligere enn andre i tilsvarende situasjon, og at dette skyldes kjønn. Med indirekte forskjellsbehandling menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnløstelse som fører til at personer stilles dårligere enn andre, og at dette skjer på grunn av kjønn.

(Likestillings loven, 2014)

Tilsvarende bestemmelser og definisjoner som er hjemlet i likestillingsloven vil ofte også være innarbeidet i frivillige organisasjoners vedtekter. Eksempelvis har Norges idrettsforbund følgende formål :

”NIF skal arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, og uten å bli utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling.” (Norges idrettsforbund, 2016)

Dette viser blant annet hvordan Norges idrettsforbund legger til rette for, og har som formål at, både kvinner og menn skal behandles likt.

2.0 Bakgrunn

Surfing er en vannsport hvor en utøver bruker et objekt (surfebrett) for å ri på en bølge. Sporten er liten i Norge. Norges surfeforbund (NSRF)⁸ er en del av Norges Seileforbund, og deres facebooksider hadde pr. 01.07.15 kun 990 medlemmer. Det lave medlemstallet kan skyldes at surfing, som snowboard, er en sport hvor utøvere typisk ikke ønsker å bli satt i system. Mange surferer liker heller ikke å bli styrt av regler som settes av et forbund. Til tross for dette har surferne gjennom årene etablert en etikette⁹. Det vil si et sett av regler som skal følges av sportens utøvere. Etiketten håndheves av øvrige surferer, og brudd på reglene kan få konsekvenser. Etiketten og reglene er et resultat av overbefolkede spotter¹⁰. Det trengs regler og system for å skaffe bedre oversikt over hvem som har «rettighet» til bølgen. Hovedregelen lyder som følger: ”Surferen som er nærmest peaken¹¹ har rett på bølgen og alle andre må vike for han”. Det vil si at den personen som er nærmest der bølgen bryter først, har rett på bølgen. De andre surferne må forholde seg til dette. Om en aktør bryter disse reglene, kalles dette for å droppe-inn¹² eller å snake¹³.

2.1 Surfingens begynnelse

Hvor kommer surfing fra? Er det Hawaii eller Peru? Dette er noe forskere fortsatt ikke er enige om.

Surfing på Hawaii begynte ifølge «*The History of Surfing*» som en barnesport allerede rundt 2000 år f.Kr. Barna drev hovedsakelig med Body boarding. Surfing i stående form begynte på 1200 tallet. Da deltok også voksne i aktiviteten (Warshaw, 2010).

⁸ Norges Surfeforbund har nylig endret navn og heter p.t. (24.04.2016) Norges Surfeklubb.

⁹ Etikette er Surferegler

¹⁰ Spot er en plass hvor bølgene treffer regelmessig og bryter på samme område. Strendene på Jæren er eksempelvis ikke en «spot», mens en bestemt posisjon på Jærens strender er en «spot».

¹¹ Peaken er der bølgen bryter først.

¹² Surfer på bølgen selv om det er noen andre som surfer nærmere peaken.

¹³ Sniker i køsystemet

I Peru var det kun fiskerne som drev med surfing, ofte i sammenheng med arbeid. På Hawaii var derimot surfing en fritidsaktivitet som ble utøvd av både fiskere, krigere og bønder. Både gamle og unge ble tiltrukket av sporten. Overklassen hadde spesiallagde brett og egne spotter. Allikevel ble surfing sett på som en av øystatens største fellesnevner.

Mot slutten av 1700 tallet kom Kaptein James Cook til øya. Han og hans mannskap ga de innfødte sykdommer som gjorde at de innfødte gikk fra 400 000 mennesker til 30 000 i løpet av de neste 130 årene (Warshaw, 2010).

Samtidig som innfødte døde ut, økte antallet vestlige som besøkte øygruppen. Hawaii ble på denne måten mer sivilisert og modernisert. Amerikanske misjonærer ankom også øyene. Mange innfødte tok imot kristendommens budskap og flere av dem gikk i kirkene som ble bygget. Alt så ut til å bli en suksess, men det var allikevel flere hinder: Blant annet de lokales trang til å surfe på ”bekostning av alt annet”. I henhold til myten førte dette til at misjonærene valgte å bannlyse all surfeaktivitet (Warshaw, 2010).

Samtidig som surfing ble bannlyst, begynte immigrasjonen til Hawaii for alvor. Hovedgrunnen til immigrasjonen var mangel på arbeidskraft. Sukkerplantasjer skulle bygges og Hawaii’s befolkning besto av kun 30 000 innfødte. Misjonærene valgte derfor å hente arbeidskraft fra Filippinene, Japan, Portugal og Kina. Dette er en av grunnene til at Hawaii også i dag er et av de mest immigrerte samfunnene i verden (Warshaw, 2010).

Mot slutten av det 19. århundre ”forsvant” misjonærene fra Hawaii, og surfing blir igjen en akseptabel fritidsaktivitet.

Hawaii blir tidlig på 1900 tallet en eksklusiv turistdestinasjon. Innbyggerne på Hawaii er engelsktalende, og blir, også på grunn av øygruppens tilhørighet til USA, sett på som et egnet reisemål for amerikanere og andre engelsktalende. Øygruppens behagelige klima, i kombinasjon med hvite sandstrender, utgjør en spesiell tiltrekningskraft.

Jack London var en av mange amerikanere som besøkte øyene. London var en anerkjent forfatter etter suksess med romanene ”White Fang” og ”Call Of The Wild”. Han skrev også en 4000 ord lang artikkel etter sitt første møte med surfing. Artikkelen, «A Royal Sport», ble trykket i 1907. Han likte surfing og prøvde blant annet å fremme livsstilen/sporten ved hjelp av metaforer. Bølger beskrives blant annet som «*Bull-mouthed monsters*» (oksemunnede monster). Dette var hans måte å uttrykke hvor «spennende» han syntes sporten var. Et år etter at denne artikkelen ble utgitt var det til tider mer enn 100 personer som surfet samtidig på

Waikiki beach. Londons skildring var med på å øke turismen på Hawaii og bidro til en økt populasjon av surfere. Dette kommer det frem i boken, ”*History of surfing*” (Warshaw, 2010).

Waikiki er i dag blant verdens mest kjente strender. Kommersialiseringen av denne destinasjonen startet allerede tidlig på 1900 tallet. Hoteller og restauranter ble bygget langs hele stranden. Dette førte til at Waikiki Beach boys kom til verden. Deres arbeidsoppgaver var å imøtekomme turistenes behov. Spennvidden i arbeidsoppgavene var stor, og inneholdt blant annet å være guide på turer i jungelen, gi surfeleksjoner på stranda, være livvakt ved bassenget, passe på barna til turistene, samt å opptre med ukulele (Hawaiisk strengeinstrument). Enkelte måtte nok også tjene til livets opphold som gigolo. I boken, ”*The History of surfing*”, kommer det frem at de til tross for arbeidsoppgavene klarte å ivareta sin verdighet. De jobbet og bodde året rundt på strendene, og var på mange måter grunnleggerne av surfernes livsstil i dag (Warshaw, 2010).

Duke Kahanamoku, som er kjent som den moderne surfingens far, startet i sin tid som beach boy. Han avsluttet skolen som 9. klassing og tilbrakte dagene på stranda hvor han surfet, svømte, padlet og dykket. Etter hvert fikk han jobb som beach boy. I 1908 (<http://www.huinalu.org/>) startet Duke Hui Nalu surfing and canoe club. I begynnelsen fokuserte de primært på svømming, men etterhvert dreide fokuset mer over mot surfing. De etablerte svømmeklubbene på Hawaii var kun åpne for kaukasoide personer, og Duke Hui Nalu surfing and canoe club ble startet for å gi et tilbud til personer også fra andre raser. Kahanamoku deltok i OL i Stockholm i 1912, hvor han ble olympisk mester og satte ny verdensrekord på 100 meter fristil. Han ble også olympisk mester i 1920 og 1924. Til tross for slike enestående prestasjoner innen svømming er han allikevel mest kjent som surfingens far.

Tidlig på 1900 tallet var det få utenfor Hawaii og California som visste hva surfing var. Etter hans triumf i Sverige fikk imidlertid Kahanamoku muligheten til å reise verden rundt for å promotere surfing. Han lærte bort surfing til australiere, asiater, europeere og amerikanere. Dette er nok grunnen til at han blir sett på som surfingens far og grunnlegger. Det er han som er en av hovedgrunnene til at surfing i dag praktiseres over store deler av verden.

Videre vil jeg beskrive kvinnenenes surfehistorie.

2.2 Kvinner og Surfing

I Tommy Langseths avhandling kommer det frem at kvinner blir lettere akseptert i line-upen enn menn på Jærstrendene (Langseth, 2012a, 2012b). Slik har det imidlertid ikke alltid vært. Vi trenger ikke gå mer enn 30-40 år tilbake før kvinner ikke var akseptert i surfemiljøet. Av den samlede populasjon som surfet var kvinneandelen kun 3%. Kvinnelige surfere fikk liten oppmerksomhet, og hadde vanskelig for å finne sponsorer. Premiepengene var også vesentlig lavere enn for de mannlige utøverne. Hollywood produserte enkelte spillefilmer hvor jenter surfet sammen med menn. Disse filmene portretterte kvinner som var «tøffe og rappkjefte». Dette gjorde lite for å promotere surfing som en aktivitet som passet for kvinner. Objektiveringen av kvinnekroppen ble på mange måter standardinnstillingen for surfing (Warshaw, 2010).

Dette endret seg imidlertid utover 1990 tallet. I henhold til Matt Warshaw sin bok, ”*the history of surfing*”, har Lisa Andersen vært en sterk bidragsyter i forhold til å øke andelen kvinnelige surfere til 20 % av den totale populasjonen surfere.

Lisa Andersen ble verdensmester i surfing i 1994. Etter dette ble hun omtalt som den første ekte kvinnelige surferen i ”*Oustide’s Magazine*”. Hun ble enig med hovedsponsoren Quiksilver, om at Quiksilvers juniormerke, Roxy, skulle omformes og brandes til Quiksilvers kvinnemerke. Andersen frontet Roxy utad, og Roxy ble omformet til en merkevare som fokuserte på og ble foretrukket av kvinnelige surfere og kvinner som ønsket å bli oppfattet som en surfer. Hun var klar på at klærne skulle være jentete, men ikke nødvendigvis utfordrende. Roxy lanserte klær med sommerfugler og hjerter i babyblå og rosa. Omsetningen økte med 500 prosent i løpet av de 3 første årene og nådde i 1999 USD 500 millioner. Billabong og de øvrige anerkjente utstørsfabrikantene fulgte i Quiksilver/Roxy sine fotspor og lanserte også egne kleskolleksjoner for kvinner. I ettertid var det åpenbart for de fleste at det hadde vært et feilgrep at klesfabrikanter og markedsførere ikke hadde fokusert mer på kvinnelige surfere langt tidligere. Kvinner er ofte interessert i klær og mote og representerer en stor kjøpergruppe (Warshaw, 2010)

Roxyrevolusjonen førte til at det ble flere surfeblader, filmer, butikker og skoler (surfeskoler) som henvendte seg til kvinner. Dette var på mange måter starten på kvinnesurfingen. Antall kvinnelige surfere målt i forhold til den totale surfepopulasjonen gikk fra 3 prosent i 1993 til 20 prosent tidlig på 2000 tallet (Warshaw). I senere tid har den økt fra 20 til 33% (Langseth, 2014).

2.3 Surfing i Norge

Surfing dateres tilbake til 1982 da to norske og noen amerikanske oljearbeidere surfet bølgene på Jæren for første gang. På starten av 90 tallet ble de første surfebrettene solgt i butikker i Stavanger. På denne måten økte sportens eksponering og interessen for den. NSRF ble stiftet i 2003. Idretten vokser fremdeles og stadig nye aktører prøver ut sporten (Fitzjones m.fl, 1998).

I Norge kan du surfe fra Lofoten i nord til Lindesnes i sør, til og med på Østlandet finnes det muligheter for å surfe. Vannet er imidlertid kaldt, og våtdrakt er nødvendig (Fitzjones m.fl, 1998).

I 2003 ble det innført et forbud mot å surfe på enkelte områder av Jæren (Løland, 2013). Noen av landets beste spotter ligger i områder hvor surfing er forbudt. Surfeforbudet ignoreres imidlertid av mange surfere. Dette kan skyldes aktørenes manglende vilje til å bli satt i et system hvor regler skal følges.

2.4 Surfing, kjønn og maskulinitet

Kommersialisering av kvinnesurfing har medført et høyere fokus på den heteroseksuelle kvinnekroppen. Denne type fokus er med på å definere hva som er maskulint og hva som er feminint innen surfingens felt. Det er ikke bare eksponeringen av kvinnekroppen som er med på å bestemme hva som er maskulint. Kvinnenes oppførsel er også en viktig bidragsyter i så henseende (Ford & Brown. 2006).

Surfing har, helt fra sportens opprinnelse, vært en sport dominert av menn. Kvinnenes inntreden har ført til at idretten har endret dens hegemoniske maskulinitet¹⁴. Mange av kvinnene klarer å kopiere mennenes prestasjoner, teknikk, stil, holdninger osv. Kvinnene utfordrer dermed maskuliniteten i sporten slik at mennene må utøve sporten enda mer ekstremt for å ivareta sin maskulinitet. Heroisk innsats innen Big Wave surfing er viktig for å beskytte maskuliniteten. Big Wave surfing er dominert av menn, hardbarka mannlige surfere som surfer opptil 30 meter høye bølger (Ford & Brown. 2006).

Innenfor Big Wave surfing finnes det to forskjellige måter å surfe på, henholdsvis:

- Den teknologiske måten

¹⁴ Med hegemoniske maskulinitet menes de mennene som besitter den høyeste kapitalen i surfingens felt og på mange måter sitter på makten i surfingens felt

- Med dette menes det at surferen bruker teknologi for å ta bølgene. Teknologien som benyttes er som regel vannscooter som drar surferen inn i bølgene. Med denne teknologien kan surferen ta større bølger enn han/hun kunne før teknologien kom.
- Den ”gammeldagse” måten
 - Da bruker surferen kun egen kropp og et surfebrett for å ta bølgene. Det er surferens padlekraft som avgjør hvor store bølger surferen kan ta. Mange surfere regner den ”gammeldagse” måten for å være den aller tøffeste måten å surfe på. Metoden er farligere selv om bølgene ikke er like store. Grunnen til dette er at surferne over lenger tid ligger i line-upen og venter på riktig bølge. Enkelte bølger bryter på utsiden av line-upen og skyller over surferne. Disse bølgene er alt fra 20-40 fot ++.

I boken, ”Surfing and Social Theory”, kommer det frem at kvinnelige surfere forblir underordnede i sporten, selv om de forsøker å utligne forskjellene mellom kvinner og menn innen sporten. Boken peker på biologiske forskjeller som hovedgrunnen og mener at menn alltid vil ha fordelen av å være fysisk sterkere. Ford & Brown mener derfor at kvinnene i større grad må finne egne veier for å unngå å forbli underordnet (Ford & Brown, 2006).

Konkurransesurfing er dominert av menn og deres tanker om hvordan surfing fungerer på et praktisk, økonomisk og symbolsk nivå. Mannsdominansen i konkurransesurfing er på mange måter i tråd med hvordan det som kan observeres i mange andre idretter (Ford & Brown, 2006).

2.5 Kvinner og Idrett

Fokus på likestilling mellom kjønnene økte utover 1900 tallet. Dette resulterte blant annet i at Stortinget vedtok likestillingsloven i 1978. Et av prinsippene som hjemles i likestillingsloven er at kvinner og menn skal ha de samme muligheter på jobbmarkedet og ellers i samfunnet. Som følge av dette ble det blant annet kvinnekvotering innenfor enkelte studier. Bakgrunnen var at samfunnet ønsket en større andel kvinner innen typisk mannsdominerte yrker. Tidlig på 2000 tallet ble dette videreført slik at alle offentlige aksjeselskaper skal ha minimum 40% kvinneandel i styrer. Dette viser at fokus på likestilling, på generell basis, er høy i Norge.

Samtidig med det økende fokuset på likestilling generelt i det norske samfunn har Norges Idrettsforbund (NIF) implementert mange av de samme prinsippene.

Gerd Von Der Lippe og Ingrid Ellingsen deltok i 1972 i Holmenkollstafetten utkledd som menn. Dette skapte engasjement og reaksjoner, og arrangørene valgte bare 3 år senere å gi etter for presset og etablerte en egen kvinneklasse. Det første året deltok 450 kvinner. Den samme utviklingen skjedde også innen andre idretter. Eksempelvis etablerte Birkebeinerrennet egne kvinneklasser i 1976. Dette var også året NFF (Norges fotballforbund) etablerte en egen serie for kvinner (Lippe, 1982).

Fra 1959 til 1979 økte kvinneneandelen blant NIF (Norges idrettsforbund)-medlemmer fra 24 prosent til 35 prosent (Lippe, 1982).

I en tilstandsrapport fra 2007 kommer det frem at kvinner er mer aktive enn menn. Samtidig er andelen kvinner i den organiserte idretten kun ca. 40 prosent. NIFs målsetting er at kvinneandelen skal øke (Fasting og Sand, 2009).

Jeg vil videre se nærmere på to faktorer som kan være med på å vise hvordan kvinner blir behandlet forskjellig fra menn. De to faktorene er dårligere økonomi og høyere kroppsfokus.

Dårligere økonomi

Kvinnelige idrettsutøvere tjener generelt dårligere enn mannlige idrettsutøvere. Dette kommer tydelig frem på listen til Forbes. Forbes offentliggjør blant annet en liste over de best betalte idrettsstjernene. På denne listen finner man kun to kvinner blant de 100 best betalte, henholdsvis Maria Sharapova (26 plass) og Serena Williams (47 plass). På generell basis tjener kvinner langt mindre enn sine mannlige kollegaer innen den samme idretten. Ser man på kvinnelige basketballspillere i toppligaen i USA tjener de i gjennomsnitt 1/68 del av sine mannlige kollegaer (KILDE). I fotballens verden er forskjellen enda større. Pengepremien i Premier League består av hele 24 millioner pund, mens deres kvinnelige ekvivalent har 0 pund som incentiv i følge BBC (Thompson & Lewis, 2014). I Norge er også forskjellen stor innen fotballen. Kvinner tjener mellom 0 – 90 000 kroner i toppserien mens spillerne i Tippeligaen har en gjennomsnittlig årslønn på ca. 800 000 kroner.

Innen surfing er premiepengene noe jevnere fordelt, men kvinner tjener fremdeles vesentlig mindre enn mennene (WSL, 2016). Tabellen nedenfor viser til hvordan pengepremien differensieres mellom kvinner og menn innen ulike idretter.

(Thompson & Lewis, 2014)

Hvorvidt kvinner og menn kan heve samme lønn, avhenger av mer enn bare arbeidsinnsats. Det avhenger også av hvor i hierarkiet de befinner seg med hensyn til ferdigheter, utseende og fremtoning. Dette er med på å bestemme hvor lett en utøver er anvendbar blant annet innen markedsføring. En god kvinnelig idrettsutøver tjener oftest mer enn en som presterer på et lavere nivå. Det samme gjelder i forholdet mellom menn og kvinner. Menn presterer ofte på et høyere nivå (i absolutt forstand) og trekker flere tilskuere. På denne måten øker verdien og anvendeligheten av en sport eller utøver for bruk i reklamer o.l. Maria Sharapova har lenge før hun ble blant de aller beste kvinnelige tennisspillerne vært blant de mest omtalte. Dette skyldes at hun har bygget en merkevare som har tiltrukket seg mange "fans". Dette har gjort henne mer salgbar enn andre utøvere og hun får dermed større inntekter.

Et eksempel på dette er Tippeligaen som i fjor solgte rettighetene sine for 2,6 milliarder, mens kvinnefotballen kjemper for at det skal vises 10 klubbkamper i løpet av året (Aaserud, 2015). Dette viser hvordan ferdigheter og kommersielle interesser er med på å definere en utøvers status. Teknisk krevende idretter, hvor sporten "spilles likt" av begge kjønn vil oftest favorisere mannlige utøvere fordi prestasjonene deres anses som mer imponerende. Eksempelvis vil Cristiano Ronaldo ha en høyere kommersiell verdi enn Carli Lloyd (kvinnelige Ballon D' or vinneren 2016). Tilsvarende vil flere ønske å følge med på Premier League enn på Tippeligaen. Den tiltrekker seg flere seere og blir dermed mer verdt i forhold

til markedsføring av produkter. I enkelte slike tekniske idretter er det derfor ”nødvendig” å eksponere kropp eller lignende for å oppnå nødvendig popularitet og interesse.

Som jeg nevnte tidligere var det Maria Sharapova og Serena Williams som var de best betalte kvinnelige idrettsutøverne. Begge er tennisspillere, og tennis har lenge vært pioneren i forhold til likestilling i idretten. Allerede i 1973 fikk kvinner og menn samme pengepremie i US Open. Nylig har det blitt rettet kritikk mot nettopp dette. Raymond More, turneringssjefen i Indian Wells (rangert som den femte største turneringen i verden), måtte nylig trekke seg etter at han ga kritikk til at kvinnelige og mannlige tennisspillere skulle få like store premiepenger. Han fikk støtte av Novak Djokovic (verdens best rangerte tennisspiller) som mente at, nå som det finnes statistikk over hvem som trekker flest tilskuere, får mest oppmerksomhet og selger flest billetter, burde premiepengene fordeles deretter (Høy, 2016).

Sexsymboler

Jeg har tidligere i oppgaven beskrevet hvordan kvinnelige surfere eksponerer kroppen i konkurranse, reklamer og filmer. Det samme skjer innen mange andre idretter. Boken, ”sporting females”, beskriver hvordan det kvinnelige kjønn og bryst avbildes og filmes på en måte som kan assosieres med mer pornografiske fotografier og filmer. Dette eksemplifiseres i boken med et nærbilde av en kvinnelig turners skritt samtidig som hun gjør en stående spagat (Hargreaves, 1994). Også innenfor den profesjonelle idretten forekommer eksponering av kvinnekroppen. Det internasjonale sandvolleyballforbundet krever blant annet at kvinnelige utøvere, som deltar i verdenscupen, kun skal kle seg i bikini. Kleskoden for mannlige utøvere fokuserer imidlertid langt mindre på kroppsformene (Pfister og Sisjord, 2013). I amerikansk fotball er det tilsvarende som i volleyball. Kvinnene må gå med bikini og herrene må gå med vanlige drakter. Ligaene heter henholdsvis National Football League og Lingerie League (Undertøysligaen).

Kvinnelige sportsklær er blitt mer seksualiserte ved at de har blitt mer tettsittende. Modeller med riktig utseende påvirker konsumentene slik at disse får lyst til å kjøpe varene (Hargreaves, 1994). Generelt gir media oppmerksomhet til idrettskvinner som eksponerer egen kropp (Hargreaves, 1994).

3.0 Teori

I løpet av det 20. århundre er det gjort omfattende forskning i forhold til å forstå både kjønn og kjønnets samfunnsmessige betydning. Forskere har valgt ulike innganger til forskningen. Jeg har valgt å basere min oppgave på den franske sosiologen og antropologen Pierre Bourdieu (1930-2002). Pierre Bourdieus begreper felt, habitus og kapital er anvendelige begreper når kjønn og menneskelig samhandling skal analyseres. Begrepene gir også rom for å forstå hvordan makt og samhandling kan endre seg over tid i et hierarkisk samfunn.

Respekt og annerkjennelse er viktige elementer for aktører i surfefamiljøet og er med på å etablere en aktørs posisjon i samfunnet (hierarkiet). Begrepene felt, habitus og kapital er derfor nyttige elementer når en skal forstå å forklare hvordan surfing som felt fungerer. For å forstå ordet habitus er subjektivismen og objektivismen sentrale begreper.

3.1 Subjektivisme og objektivisme

Midt på 1900 tallet var Frankrike splittet både politisk og filosofisk. Politisk sto kommunismen høyt hos noen, mens konservatismen sto høyt hos andre. Filosofisk var det splittelse mellom eksistensialisme og strukturalisme, noe Bourdieu kalte subjektivismen og objektivismen (Wilken, 2008).

Eksistensialismen/subjektivismen ble presentert gjennom filosofen Jean-Paul Sartre, som mente at «*menneskene selv valgte sine handlinger og dermed var ansvarlige for dem*» (Wilken, 2008; s. 32). Summen av et menneskes handlinger er dermed mennesket. Hvert menneske står fritt til å velge sine handlinger. Dermed blir det en persons valg som definerer personen. Velger en person å begå kriminelle handlinger, blir personen sett på som kriminell. Tilsvarende vil en person som velger å surfe bli sett på som surfer. Det er altså en persons handlinger som definerer hvordan en person oppfattes av omgivelsene (Wilken, 2008).

Claude Levi-Strauss mente at Sartre sin teori om livet var feil, og at langt flere forhold innvirker på en persons livsforløp. Livet er mer enn det man skaper selv. Dette innebærer blant annet at foreldrenes oppførsel, personens kleskode, politiske ståsted osv. er med på å forme et individs liv (Wilken, 2008).

Levi-Strauss kom til Frankrike på midten av 1900 tallet og hadde med seg sine egne meninger om strukturalisme/objektivisme. Som ordet tilsier tar teorien for seg struktur. Hovedpunktene i denne teorien er blitt dannet på bakgrunn av språkvitenskapelig semiologi. Semiologien er et

totelt system som består av språkssystem og språkpraksis. Språkpraksisen blir bestemt og strukturert av språkssystemet. Enkelt forklart blir den norske språkpraksisen bestemt og strukturert av det norske språkssystemet. I Norge kan man eksempelvis si: ”Det er en fin kjole”. Alle som kan norsk vil forstå denne setningen, men setningen blir meningsløs for en person som ikke behersker det norske språket. Levi-Strauss overfører disse tankene til sin teori om kultur og samfunn. Han mener at valgene og beslutningene et menneske tar påvirkes av menneskets bakgrunn, dvs. av kulturbakgrunn og samfunnet hvor man har vokst opp. Valg av make, mat, hus, bil, jobb, religion osv. bestemmes blant annet av en persons bakgrunn. Eksempelvis vil folk av adelig slekt ofte velge ektefelle fra det samme samfunnslag. Tilsvarende vil religion ofte styre hva en person spiser.

I følge Levi-Strauss skaper vi ikke utelukkende livet selv. Livet blir også i vesentlig grad skapt og påvirket av underliggende strukturer i samfunnet rundt oss (Wilken, 2008). Overført til surfingens verden betyr dette at en kvinnelig surfer kan velge å kle seg utfordrende fordi dette er den normale klesstilen for mange kvinnelige surfere. I henhold til denne teorien vil klesstilen igjen påvirke hvordan kvinnelige surfere oppfattes av de andre aktørene innen feltet. Dette kan igjen påvirke aktørers oppførsel mot kvinnelige surfere.

Man kan se ulemper og fordeler med både subjektivismen og objektivismen. Ulempen med subjektivismen er at den har et snevert syn på hvordan mennesket fungerer. Subjektivismen tar lite hensyn til miljøet som kan være med å påvirke mennesket.

Ulempen med objektivismen er at den tar mindre hensyn til at mennesket også tar egne valg og ikke alltid opptrer i henhold til miljøets forventinger. Mennesket tar også egne valg som ikke nødvendigvis påvirkes av miljøet. Det kan diskuteres hvorvidt en person ville gjort de samme valg og handlinger dersom han hadde en annen bakgrunn (foreldre, annen religion, utdanning, etnisitet osv.).

Bourdieu mener at både subjektivismen og objektivismen er nyttige teorier. Han presiserer allikevel at de ikke representerer virkeligheten, og er kritisk til hvordan samfunnsvitenskapen og filosofien er blitt så ensidige at man kun anvender en teori av gangen. Han blander ofte begrepene eksistensialisme og subjektivisme, samt strukturalisme/objektivisme. Teoretikere velger ofte enten eksistensialismen eller strukturalismen, mens Bourdieu selv ønsket at man skulle anvende begge teoriene for å forklare «*hvordan sosialt liv produseres og reproduseres*» (Wilken, 2008; s 34). Han forsøker å bygge bro mellom eksistensialismen og strukturalismen, selv om han står nærmere strukturalismen enn eksistensialismen (Wilken, 2008).

Bourdieu ønsket at subjektivismen skulle omhandle mer om den sosiale virkelighet. Selv om det er aktørenes interaksjoner med hverandre som produserer den sosiale virkelighet, mener Bourdieu at det er en objektiv sosial virkelighet som er større og dermed også har betydning for en aktørs handlinger. Med objektivismen ønsker Bourdieu at vi ser på aktørenes oppførsel gjennom mer enn bare det strukturelle og lovmessige. Handlinger som reflekterer aktørenes sosiale verden må også inkluderes (Wilken 2008). Han har tatt med seg disse tankene i sin forskning og man kan se klare sammenhenger mellom habitus og subjektivisme.

3.2 Habitus

Habitus er det begrepet Bourdieu er mest kjent for og sammen med felt (felt blir forklart i kapittel 3.3) forklarer dette hvordan og hvorfor mennesker handler som de gjør. Begrepet, habitus, er en oversettelse av begrepet *Hexis* (Aristoteles). I sin bok ”*Distinksjonen*” skriver Bourdieu følgende:

«Habitus er et forenende og genererende prinsipp som lar indre og relasjonelle kjennetegn ved en posisjon komme til uttrykk i form av en enhetlig livsstil, det vil si som et enhetlig sett av valg av personer, goder og virksomheter» (Bourdieu, 1995, S: 36).

Setter vi begrepene subjektivisme og objektivisme inn i denne definisjonen, synes jeg definisjonen av habitus blir enklere å forstå. De indre kjennetegnene omhandler hvordan mennesket tenker og handler, slik som i subjektivismen. De relasjonelle kjennetegn omhandler hvordan mennesker interagerer med hverandre, det vil si hvordan mennesket fungerer i samhandling med miljø og omgivelser. Dette ligger nærmere objektivismen.

Begrepet kan for eksempel hjelpe oss å forstå hvordan en surfer opptre og hvem/hva han ønsker og assosieres med (mat, politikk, verdier, etikk, osv.). Dette kan for eksempel være med å forklare hvorfor den typiske surfer er opptatt av miljø og natur.

Habitus tolkes på følgende måte i boken *Pierre Bourdieu*:

«et kulturbegrep som understreker de dynamiske relasjonene mellom individet og det sosiale.» (Wilken, L. 2008, s. 36)

Med dette mener hun at habitus dreier seg om det aktørene utretter på bakgrunn av deres tolking og forståelse av situasjonen de befinner seg i (Wilken, 2008). Bourdieu mener også at

habitus forklarer hvordan handlinger, kultur og bakgrunn integreres hos det enkelte individ. (Bourdieu ,1999). Wilken mener at Bourdieus begrep omfatter to prosesser:

- En aktørs evne til å absorbere kunnskap gjennom kulturen.
- En aktørs evne til å videreformidle den tilegnede kunnskapen gjennom aktørens handlinger

(Wilken, 2008).

Et eksempel på dette er hvordan surfeetiketten overføres fra erfarne surfere til nybegynnere. En uerfaren surfer som eksempelvis ”dropper-inn” på en erfaren surfer vil få beskjed om at dette er uakseptabelt. Surferen som «droppet inn» lærer på denne måten fra den erfarne surferen (Langseth, 2012a). På side 36 i boken ”*Pierre Bourdieu*” (Wilken, L: 2008) omtales dette som «*internaliseringen av de objektive strukturer*». Med dette mener Wilken aktørens evne til å forstå situasjonen og på en meningsfull måte anvende sin forståelse og kunnskap. Surferen som i overnevnte eksempel ga beskjed om hvordan man skal oppføre seg brukte sin kunnskap og formidlet denne videre. I boken ”*Pierre Bourdieu*” betegnes dette som «*eksternaliseringen av internaliserte strukturer*» (Wilken, 2008; S:36)

Internaliseringen og eksternaliseringen er uregelbundet og skjer ikke automatisk. Livet er uforutsigbart, noe som gjør at mennesker må improvisere ved enkelte beslutninger og valg. Habitus fungerer da som et redskap som kan forklare hvorfor og hvordan mennesket handler som det gjør i bestemte situasjoner. Generell empiri og erfaring som mennesket allerede besitter omsettes til den bestemte situasjonen og er med på å gjøre den improviserte handlingen (Wilken, 2008)

Habitus blir dannet gjennom sosialisering. I følge Bourdieu er det spesielt den tidlige sosialiseringen som bestemmer hvilke disposisjoner og empirisk kunnskap man opparbeider seg og handler utfra. Når aktøren er ung skjer det interaksjoner med verden, som gjør at aktøren tilegner seg disposisjoner og empiri, gjennom hendelser og opplevelser fremfor kognitiv forståelse. Aktøren lærer hva som er riktig, hva som er galt, og hva som forventes. Videre læres hva som anses som mulig og hva som anses som umulig, uten at dette nødvendigvis er en læringsprosess. (Wilken, 2008)

Habitus er forankret i det kroppslige. Dette begrunner Wilken gjennom Bourdieus arbeider ved å påpeke at måten man tilegner seg habitus på blir glemt og fortrent og at det dermed ikke kan være en sinnstilstand. Hun hevder videre at sosiale felt har fått sin plass i kroppen,

og vil ha betydning for hvordan empiri og erfaringer fra tidligere settes ut i praksis. Det vil si at vi ” husker” minst like mye med kroppen som med hodet. Dette kan man blant annet se om man studerer forskjellige personers karakteristiske trekk (eksempelvis oppførsel, ganglag, latter osv.). Måten vi gjør dette på forblir ubevisst frem til vi begynner å tenke på det. (Wilken 2008)

Endring i habitus skjer ifølge Bourdieu når de ytre omgivelsene endres. Eksempelvis flyttet jeg fra Norge til Singapore da jeg var 13 år. Jeg kjente på dette tidspunkt det norske skolesystemet, hadde norske venner, norsk språk, og kjente det norske klimaet. Alle mine praktiske disposisjoner som jeg hadde tilegnet meg var knyttet opp mot norsk kultur. I Singapore var skolesystemet forskjellig fra Norge. Det var andre regler som gjaldt, et nytt språk og store kulturelle forskjeller sammenlignet med hva jeg hadde opplevd tidligere. Sosialt var det også annerledes. Jeg hadde reist fra mine norske venner og måtte skaffe meg et nytt sosialt nettverk. Til og med maten jeg spiste var forskjellig. I Singapore var det vanlig med hushjelp. Jeg slapp dermed rydding av rom og klipping av plen slik jeg var vant med fra Norge. De praktiske endringene var enkle å gjennomføre. Vanskeligere var det å tilpasse seg de nye sosiale omgivelsene. Dette er opplevelser som er i tråd med teorien. I boka ”*Pierre Bourdieu*” (Wilken, L, 2008) skriver hun:

«Endring i habitus skjer ikke automatisk. Det krever både sosial forankring i og en individuell aksept av et nytt sosialt miljø. Og det krever også aksept fra det nye miljøet. Det skjer hverken hurtig eller uproblematisk. Men det kan skje.» (Wilken, 2008, s:38)

3.2.1Kjønn som habitus

Hvilken betydning har kjønn for habitus? Kvinner og menn kler seg forskjellig, snakker forskjellig, løper forskjellig, jobber forskjellig, osv. Dette mener Bourdieu er fordi kvinner og menn absorberer samfunnets forståelse og forventninger til kvinners og menns oppførsel og gjør dette til en integrert del av deres kroppslige væremåte. Bourdieu mener at ikke finnes en generell væremåte for kvinner eller menn. Hvordan forståelsen av det kvinnelige og mannlige kjønn utøves i forskjellige *felt* vil variere. Dette avhenger av hvilke verdier som er viktige på de forskjellige feltene (Bourdieu, 2000, Solbrække og Aarseth, 2009).

Bourdieu hevder at kjønnets habitus er bundet til det kroppslige og ikke det kognitive. Det er den sosiale oppbygningen av det maskuline og feminine som bestemmer hvordan kjønnets habitus oppfattes, hvilke vaner som dannes og hvilke muligheter et individ får.

Kvinner og menn er forskjellige både fysisk, biologisk og psykisk. Når et menneske fødes blir det tatt i mot på forskjellig vis. Gutten får, på norske sykehus, et blått skilt, mens jenter tildeles et rødt skilt. Den typiske gutten leker med biler og spiller fotball, mens jenter typisk leker med dukker og går på dans. Jenter skal ha langt hår og gutter skal ha kort hår. I enkelte kulturer skal kvinner tildekkes, mens mennene kan gå kledd som de vil. Som vi forstår av ovennevnte er det mange forskjeller på hva som forventes og aksepteres av kvinner og menn. Kvinner og menns status i samfunnet er forskjellig fra kultur til kultur. Statusen utvikler seg over tid. Selv om kvinner i Norge, langt på vei, er likestilt med menn i dag var dette ikke tilfelle om man går noen få tiår tilbake i tid. Som tidligere nevnt måtte eksempelvis Gerd Von Der Lippe og Ingrid Ellingsen delta i Holmenkollstafetten utkledd som menn og med falske navn for kun 45 år siden (Von der Lippe, 1982).

I boken *"Snowboarding Bodies in Theory and Practice"* kommer det frem at kvinner sin habitus kan utvikles over generasjoner (Thorpe, 2012). Kvinner er generelt en nye gruppe innenfor i surfing (se kapittel 2.5). De har dermed ikke rukket å utvikle seg like mye som herrene. Forventingene til kvinnelige surfere er følgelig forskjellig fra forventningene til mannlige surfere. Ting som aksepteres av kvinnelige utøvere vil ikke nødvendigvis aksepteres av en mannlig utøver visa, versa. "Takhøyden" vil deltakeren i sporten være med på å påvirke over tid. Mentaliteten til utøveren vil være preget av takhøyden. Forventninger eller manglende forventninger vil prege utøvere på forskjellige måter. En kvinne kan tenke at noe er umulig fordi ingen kvinner har klart dette før. Andre kvinner kan se på dette som en utfordring og mulighet og dermed sette seg som mål om å være den første kvinne som mestrer utfordringen.

Selv om surfing er et nytt felt, vil kvinnelige surfere opparbeide seg sin egen kapital (se kapittel 3.4). Kapitalen som opparbeides hos en kvinnelig surfer vil ofte være forskjellig fra kapitalen en mannlig utøver opparbeider. Eksempelvis vil en kvinnelig surfer ofte eksponeres gjennom kropp og klær, mens fokus for mannlige utøvere i større grad handler om ferdighet og bølgestørrelse. På kvinnesiden er fokuset på bølgestørrelse liten. Dette skyldes sannsynligvis at få kvinner, også internasjonalt, driver med Big Wave surfing. Dette skyldes blant annet kvinners manglende fysiske forutsetninger i forhold til styrke som er påkrevd for å ta større bølger. Kvinners fysiske forutsetninger er noe som vil påvirke deres felt (se kapittel 3.3) og ikke minst habitus. Big Wave surfing blir av mange sett på som den mest spektakulære og farlige delen av surfing. Kvinners manglende tilstedeværelse innen Big

Wave surfing kan dermed påvirke den generelle oppfatningen av kvinnelige surfere. Dette kommer jeg nærmere inn på i kapittel 5.3.1.2.

3.3 Felt

Jeg har tidligere forklart begrepet habitus som bakgrunnen og rammene for individenes valg av praksis. Individenes praksis utspilles, i den sosiale verden, innen forskjellige felt. Feltene som praksisen utfolder seg innenfor er spesifikke og selvstyrende områder. Felt kan defineres både bredt og snevert. Eksempler på dette er politisk felt (bredt) og miljøfelt (snevert) (Wilken, 2008).

«Kriteriet for å definere felt er at man kan påvise at det står noe på spill som er verdt å kjempe om eller for. Felt kan altså beskrives som arenaer der det foregår sosiale kamper. Felt konstitueres relasjonelt og hierarkisk innenfor et større sosialt system.» (Wilken, 2008, s.38)

Videre defineres felt gjennom kapitalformer. Kapitalformene er noe man har og samler på. Kapital er det som gjør at samfunnet ikke er tilfeldig spill.

3.4 Kapitalens former

Kapitalens former er et begrep Bourdieu har hentet fra Karl Marx sin teori som omhandler hvordan makt blir styrt av tilgangen til materiell kapital. Bourdieu hentet også inspirasjon og kunnskap fra Max Webers teori om makt og status. Bourdieu videreutviklet teorien til Marx og Weber til sin egen teori og beskrev at det finnes flere former for kapital som danner ulike maktforhold. Han nevner i hovedsak tre former for kapital:

- Økonomisk kapital
- Sosial kapital
- Kulturell kapital.

(Wilken, 2008).

I Bourdieus teori står økonomisk kapital sterkest. Denne kapitalen er mest anvendbar (likvid), noe som betyr at den enklest kan brukes til å skaffe andre former for kapital (Wilken, 2008).

Alle typer kapital er allikevel selvstendige. Innenfor de sosiale områdene kjempes det også om kapital. Disse kampene kan foregå på fotballbanen, i bølgene, på skolen, i friminuttene osv. Kampen om kapital er, i følge Bourdieu, ikke lik på noen felt. Kapitalen som opptjenes på et felt kan ikke nødvendigvis brukes på et annet felt (Bourdieu, 2006). En kamp om kapital i bølgene forblir en kamp om kapital i bølgene og kan ikke overføres til en kamp om kapital innen fotball. Kamper som foregår innenfor større felt, som for eksempel det politiske felt, vil gi (objektivt) større kapital enn kamper som foregår innenfor mindre felt som for eksempel surfing (Wilken, 2008)

Bourdieu bruker feltbegrepet til å systematisere hvordan ulike former for kapital opptjenes gjennom ulike sosiale kamper. Feltbegrepet viser til samspillet mellom aktører som kjemper om en bestemt form for kapital. Samtlige mennesker deltar i disse kampene om enn på forskjellige felt. Feltene kan være alt fra for eksempel en venneflokk, familie, kollegaer, til eksempelvis i en regjering eller andre politiske omgivelser. I en vennekrets står vennskapet sentralt og det er medlemmene i vennekretsen som definerer hvordan man skal oppføre seg mot hverandre. Det samme gjelder for en familie, på arbeidsplassen osv. Akseptabel oppførsel innenfor et felt defineres av skrevne og uskrevne regler og kjerneverdier. Disse vil variere fra felt til felt (Wilken, 2008)

Et individ som har en markant posisjon innenfor et felt, har ikke nødvendigvis tilsvarende posisjon innenfor et annet felt. For eksempel vil en person med en sterk posisjon innen surfing ikke ha en tilsvarende posisjon innen syklingens felt (Wilken, 2008).

De forskjellige formene for tilegnet kapital påvirker statusen til den enkelte aktøren. Statusen gjenspeiler makten en person har innenfor samfunnet. En person med mye sosial kapital vil ha høy påvirkningskraft og får dermed høy status (Bourdieu, 2006). Jeg vil nedenfor nærmere beskrive de forskjellige formene for kapital som omhandles i Bourdieus forskning.

3.4.1 Økonomisk kapital

Økonomisk Kapital er kapitalen som er enklest anvendbar i forhold til å skaffe annen kapital. Kapitalen er objekter, som penger og andre materielle goder. Objektene eies av en aktør eller en organisasjon.

3.4.2 Kulturell kapital

Kulturell kapital har sin eksistens i tre former:

- ” Kroppsliggjort tilstand”

- Kroppens evne på et intellektuelt og kroppslig nivå. For eksempel en surfers evne til å manøvrere et surfebrett, eller en matematikers evne til å løse et matematisk problem.
- ”Objektivert tilstand”
 - Eiendeler som viser hvilken kulturell kapital en person har i form av objekter, eksempelvis hus, bil, eller et surfebrett.
- ”Institusjonalisert tilstanden”
 - Dette omhandler meritter og resultater en aktør har oppnådd.

Kulturell kapital oppsto først som en hypotese i et forskningsprosjekt som sammenlignet akademiske resultater fra ulike skoler. Skolene som ble valgt ut hadde elever fra forskjellige sosiale klasser. Det ble sett på likheter ved akademisk suksess og sosiale klasser.

Den ”Kroppsliggjorte tilstanden, det vil si ytre rikdom som er konvertert til en integrert del av personen, altså til en habitus, kan ikke overføres umiddelbart som gave eller arv, salg eller bytte”

Dette blir beskrevet på side 10 i Pierre Bourdieus (2006) artikkel, *”Kapitalens Former”*. Den kroppsliggjorte tilstand omhandler kunnskap og ferdigheter, men det kan også gjelde utseende. Kunnskap og ferdigheter er noe som må læres over tid. Også utseende kan endres over tid, blant annet som følge av klær, kosmetisk kirurgi, eller over tid ved hjelp av trening.

Ferdigheter er evnen en surfer har i forhold til å manøvrere et surfebrett på en bølge. Dette er kunnskap og kroppslig kontroll som må læres over tid, hovedsakelig gjennom egne erfaringer. Kunnskapen og den kroppslige kontrollen kan ikke kjøpes, men kunnskap kan enklere tilegnes ved hjelp av et annet medium, eksempelvis en lærer (Bourdieu, 2006). Eksempelvis vil ikke et opphold på en surfecamp gi en aktør nødvendig kunnskap og kroppslig kontroll som er tilstrekkelig for å bli en god surfer. Han har så langt kun lagt til rette for læring, men må jobbe med surfing på en empirisk måte. Det vil si at han må skaffe egne erfaringer innenfor surfing. Disse er lettere å tilegne seg ved hjelp og støtte fra andre.

Den objektiverte tilstand er som det fremgår av navnet; Objekter. Den objektiverte tilstanden kan knyttes opp mot den kroppslige tilstanden. Et objekt er i og for seg alene kun et objekt som kan overføres fra en eier til en ny eier. Den nye eieren vil ikke uten videre forstå helheten av objektet. Ferdighetene man trenger for å surfe, er eksempelvis ikke inkludert når man

kjøper et surfebrett. Anvendelsen av brettet er en kunnskap som må tilegnes. (Bourdieu, 2006).

I sin tekst *Kapitalens former* skriver Bourdieu (2006) om den institusjonaliserte tilstand uten at dette defineres tilstrekkelig. Han indikerer imidlertid at den institusjonaliserte tilstand inkluderer resultater og meritter som opparbeides over tid. Merittene kan være akademiske kvalifikasjoner, medlemskap i foreninger osv. Disse merittene kan utnyttes som kulturell kapital for å skaffe økonomisk kapital eller status. En lærer benytter eksempelvis sin akademiske kvalifikasjon (utdannelse) for å skaffe økonomisk kapital (institusjonalisert tilstand). Arbeidet utfører han gjennom den kroppslige tilstand. På samme måte vil en surfer, som deltar i verdenscupen, automatisk få økt status blant surfere. For å oppnå deltakelse i verdenscupen, med tilhørende status, har surferen brukt sin kulturelle kapital i kroppsliggjort tilstand. Surferen må videre bruke den samme kapitalen for å beholde sin meritt som surfer i verdenscupen. Den institusjonaliserte tilstanden blir dermed avhengig av den kroppsliggjorte tilstand.

Overnevnte diskusjon om den kroppsliggjorte tilstand, det vil si kunnskap og ferdigheter, er viktige element for både kvinnelige og mannlige surfere. Som diskutert i kapittel 2.4, er fokus på mannlige surfere i vesentlig grad knyttet til ferdigheter og råskap. For kvinnelige surfere spiller også utseende en viktig rolle for status innen feltet. Gjennom trening får kvinnelige surfere veltrente kropp og et sporty utseende som igjen bidrar til økt status innen feltet.

3.4.3 Sosial kapital

Ifølge Bourdieu er sosial kapital det nettverk som en aktører kan etablere og tilegne seg i samspill med andre aktører, deltakelse og medlemskap i forskjellige sosiale grupper. Sosial kapital impliseres for å fremme individets interesser. Bourdieu (2006) bruker ordet nettverk hyppig når han drøfter og forklarer sosial kapital. Det dreier seg om hvordan mennesker etablerer nettverk med andre mennesker. Bourdieu sier at disse nettverkene kan være skapt bevisst eller ubevisst for å skaffe materiell og symbolsk profitt. Mennesker skal med andre ord føle at de får noe igjen for å stille opp for andre mennesker. Et eksempel på dette kan være en surfelærer som hjelper en kursdeltaker fordi han får lønn (økonomisk kapital) for å undervise/veilede. Han kan også oppleve glede som følge av elevenes mestring.

De sosiale nettverkene kan til en viss grad være forhåndsbestemt og baseres på navn (familie) og institutter. Man blir for eksempel født inn i en familie og deltar i familiens sosiale nettverk. Bosted bestemmer vanligvis hvilken skole man går på. Skoletilhørigheten påvirker igjen

hvilke venner man får (Bourdieu, 2006). Det samme gjelder også innen surfing. Eksempelvis vil surfere som ikke har lokal tilhørighet ha vanskeligere for å oppnå tilhørighet blant lokale surfere på Jæren (Langseth, 2012a). En av grunnene til at lokale surfere oppfører seg slik mot tilreisende er at spotten er overbefolket. Det etableres derfor et slags hierarki.

Nettverk kan forsvinne om ikke medlemmene i nettverket føler at de får materiell og symbolsk gevinst (Bourdieu, 2006). Hvis en gruppe mennesker begynner å surfe samtidig vil noen bli bedre enn andre. I mange tilfeller vil de "beste" aktørene samarbeide fordi de på denne måten tror de blir en bedre surfer. De vil få gevinst av det sosiale feltet som skapes av og blant de beste surferne. Mengden kapital en aktør disponerer bestemmes av størrelsen på aktørens nettverk og hvor stor kapital han allerede besitter sammen med dem som befinner seg i tilknytning til den gitte aktørs nettverk (Bourdieu, 2006).

Sosial kapital kan overføres. Dette kan eksempelvis skje gjennom familienavn. Bourdieu skriver at personer med tilhørighet til en kjent familie er verdt å kjenne. Eiere kan dermed arve den sosiale kapitalen (Bourdieu, 2006). Eksempelvis vil en anerkjent surfer som kommer til Norge for å surfe oppnå respekt også blant lokale surfere.

Sosiale relasjoner inntreffer ofte tilfeldig og ved tilfeldige møter. Ifølge Bourdieu vil alle slike tilfeldige relasjoner være lette å omskape til varige forbindelser (Bourdieu, 2006)

3.4.4 Kvinnekapital

Kvinnekapital er kapitalen som er tilknyttet det kvinnelige kjønn. Denne formen for kapital blir omtalt i Holly Thorpe's bok *"Snowboarding Bodies in Theory and Practice"*.

Kvinnekapital er all kapital en kvinne kan få gjennom bruk av kroppen (Thorpe, 2011). Dette er kapital som kommer tydelig frem hos surfere enten de har på seg en bikini eller en våtdrakt. Både bikini og våtdrakt viser de kvinnelige formene. Om formene er maskuline eller feminine spiller liten rolle, begge formene representerer kvinnekapital. Enkelte surfere utnytter denne kapitalen for å skaffe økonomisk kapital (Thorpe, 2011). Den fremste profitøren er Alana Blanchard som er sponset av kles- og utstyrsfabrikanten Rip Curl. Blanchard publiserer bilder av seg selv i utfordrende positurer og var i 2014 den best betalte kvinnelige surferen.

3.5 Symbolsk kapital

Symbolsk kapital er et begrep Bourdieu bruker som en fellesbetegnelse for all oppsamlet kapital innenfor et bestemt felt. Hvis feltet er surfing vil den symbolske kapitalen omtales som

surfekapital, er feltet fotball omtales den som fotballkapital osv. Symbolsk kapital er viktig for å forklare hvilket nivå surferne som jeg intervjuer er på. Den kan også være med å forklare intervjuobjektene meninger. Det vil være naturlig at en med mye kapital har andre meninger enn en med lite kapital.

Innen surfingens felt kan man få symbolsk kapital på mange måter. Hvilket brett en surfer har kan være med å fortelle hvilket nivå surferen er på. Vanligvis vil en surfer som er flink til å surfe ha et lite brett, mens en nybegynner vil ha et større brett. På denne måten vil brettet til surferen automatisk gi aktøren en gitt kapital. Holder ikke surferen ferdighetsnivået til ”brettet” vil han/hun miste kapitalen. Stilen og ferdigheten en surfer har vil videre være med å indikere surferens nivå og påvirke kapitalen positivt eller negativt. (Bourdieu, 2006)

3.6 Doxa

Rodney Benson og Erik Neveu definerer doxa på side 4 i sin bok ”*Bourdieu and the Journalistic Field*”: “*Doxa is the universe of tacit presuppositions that organize action in the field.*” Med dette mener de at doxa er det aktører tar for gitt innenfor forskjellige felt. For eksempel er det i dagens samfunn forbudt å drepe et annet menneske. Likt som habitus blir dette påvirket av kulturen aktørene skaper. Synet på drap har eksempelvis endret seg mye siden vikingtiden. Visse ting tar man altså som en gitt forutsetning (Benson & Neveu, 2005)

På samme måte har kvinnesynet i Norge endret seg mye bare de siste 50 år. Kvinner i dag er langt mer likestilt med menn enn hva som var tilfelle noen tiår siden. Samfunnet er generelt opptatt av at kvinner og menn skal ha samme muligheter. Lovmessig ble dette hjemlet i likestillingsloven i 1978. Politisk fokuseres det i dag på at flere kvinner skal ansettes i topplederstillinger. Et godt eksempel på dette er mediernes fokus og næringsministerens (Monica Mæland) uttalelser i forbindelse med ansettelsen av Sigve Brekke som konsernsjef i Telenor.

3.7 Maskulinitet

Jeg har i den første teoridelen beskrevet de generelle antakelsene i Bourdieus teorier. Jeg vil i denne del av oppgaven beskrive nærmere Bourdieus feministiske innfallsvinkel, samt hvordan Bourdieus teori kan anvendes for å analysere surfingens felt.

I boken, *den maskuline dominans*, bruker Bourdieu ordsammensetningen «*kroppen-for-den-andre*» for å forklare at utviklingen av kvinnens habitus og de sosiale rommene er med på å skape kvinners kroppserfaring. Kroppen blir kontinuerlig objektivert av andre aktører, både gjennom kroppsspråk, syn og tale. Bourdieu mener videre at forholdet kvinner har til egen kropp består av mer enn bare deres eget selvbilde. Samhandling med andre aktører innen forskjellige sosiale felt vil også påvirke en kvinnes selvbilde. Med dette mener han at selvbildet også blir formet av tolkninger og inntrykk fra samhandlende aktører. Disse er eksempelvis med på å definere hva som er tykt og hva som er tynt, hva som er maskulint og hva som er feminint osv. Om en kvinnelig aktørs skuldre beskrives som brede og maskuline, vil informantene måle kvinnens skuldre i forhold til hva som er vanlig blant andre kvinner i et gitt samfunn. Et slikt utsagn er med på å konstruere et syn på hvordan kvinner skal se ut. Oppfatningen av hva som er fint vil imidlertid variere fra felt til felt. En sumobryter skal naturlig nok ha en annen kroppsform enn en danser. For sumobryteren er det hensiktsmessig med en stor og tung kropp, mens en danseren har fordel av å være lett (Bourdieu, 2000).

På samme måte som beskrevet ovenfor er objektiveringen av kvinnekroppen innen surfing med på å danne et bilde av den kvinnelige surferens idealkropp. Kvinnelige surfere trener mye og fremstår ofte som slanke og veltrente. Idealkroppen påvirkes av fotografier av kvinnelige surfere i blader og reklamer. Surfemagasiner og reklamefilmer vil oftest portrettere kvinnelige surfere med flott utseende og ”feminine” kropper. På denne måten skapes idealkroppen som vanlige kvinnelige surfere blir sammenlignet med.

Bourdieu (2000) mener at kroppens oppfattelse i hovedsak bestemmes av to forhold.

- Kroppens naturlige trekk, eksempelvis størrelse, fasong, vekt, høyde osv. Disse trekkene er med på å bestemme det sosiale produktet som er betinget av sosiale produksjonsbetingelser. Dette blir gjort gjennom deltakelse på ulike områder, for eksempel trening, kosthold, skader o.l. Bourdieu forklarer hvordan
- Hvordan kroppens naturlige trekk er med på å konstituere den kroppslige habitus. På side 73 i boken ”*Den maskuline dominans*” (Bourdieu, 2000) beskrives dette på følgende måte:

«I den kroppslige hexis inngår både legemets fysiske utforming («fysikken») og måten å føre den på, holdningen, opptreden, og dette blir ansett som et sant uttrykk for «personens» dype «væren» eller sanne «natur», ifølge postulatet om samsvaret mellom det «fysiske» og det «moralske» som utvikler den praktiske eller rasjonaliserte viten

som muliggjør sammenknytningen av «psykologiske», «moralske» egenskaper og kroppslige eller fysiognomiske tegn (en slank smekker kropp blir for eksempel gjerne oppfattet som tegn på en viril beherskelse av kroppslig appetitt). Men dette naturens språk, som antas å røpe både det mest skjulte og det mest sanne, er egentlig de sosiale identiteters språk. Slik blir sosial identitet naturalisert, eksempelvis i form av «vulgaritet» eller såkalt naturlig «distinksjon»». (Bourdieu, 2000. S:73)

De kroppslige egenskapene blir lært ved hjelp av systemer for persepsjon. Hver enkelt aktørs oppfattelse av de kroppslige egenskapene gjøres gjennom klassifisering av de dominerende og mest hyppige egenskapene som blir veid opp mot hverandre. Eksempler på slike er tynn og tykk, høy og lav, sterk og svak, liten og stor. Den sosiale forestillingen om egen kropp dannes gjennom den sosiale klassifisering av egenskapene til forskjellige kropper innenfor bestemte felt. (Bourdieu, 2000)

En aktør får praktisk kroppserfaring når han eller hun bruker grunnleggende skjemaer som er tilegnet fra sosiale strukturer på egen kropp. Kroppserfaringen bedres videre gjennom interaksjon med øvrige aktører som ved hjelp av de samme skjemaene gir en reaksjon på den andre aktørens kropp. Et eksempel på dette er når en aktør påpeker at en annen aktør er høy. Aktørens egen erfaring og følelse av å være høy forsterkes ved et slikt utsagn. Aktørens praktiske kroppserfaring forteller videre noe om hvordan kroppen brukes, hvilke grupper mennesker den søker, hvordan kroppen fremstår osv. Den høye damen vil kanskje fremstå hengslete fordi hun ønsker å fremstå lavere, andre velger å bruke høyden til sin fordel blant annet ved å drive med aktiviteter hvor de får en fordel av høyden

Forholdet til den praktiske kroppserfaringen påvirkes som tidligere nevnt av grunnleggende skjemaer som er tilegnet i sosiale strukturer. Avstanden mellom de sosiale strukturenes dannelse av kroppsbildet og det praktiske forholdet til kroppen for en enkelt aktør vil gjenspeiles i aktørens selvtillit. Er avstanden stor kan aktøren få redusert selvtillit. Selvtilliten sier noe om kroppsholdning og kroppsutstråling. Bourdieu skriver videre at menn fra gammelt av skal være maskuline og kunne beskytte kvinnen. Det er dermed nyttig for en mann å være stor. Menn kan dermed bli misfornøyd med at deler av kroppen er liten, mens en kvinne ønsker å være liten slik at hun lett kan beskyttes og kan dermed bli misfornøyd med at deler av kroppen er for stor (Bourdieu 2000).

Innen kvinnesurfing har fokus vært mer på utseendet enn kroppslig funksjonalitet. Maskuline surfere ville nok hatt bedre forutsetninger for å ta større bølger, noe som kunne bidratt til å gi

kvinnesurfing høyere status. Fokuset på utseendet istedenfor kroppslig funksjonalitet kan være med å forklare hvorfor forventningene til kvinnelige surfere er lavere.

Basert på Bourdieus teorier er det den maskuline dominans som er den grunnleggende faktoren for at kvinner blir objektivert, «*hvis væren (esse) er det å bli sett (percipi), holder kvinnene i en tilstand av kontinuerlig kroppslig usikkerhet, eller snarer av symbolsk avhengighet*» (Bourdieu, 2000, s. 75). Med dette mener han at kvinner figurerer gjennom andres syn, - som levende og tiltrekkende objekter. Det antas at de er feminine. Ifølge Bourdieu er feminitet ofte et resultat av å ikke være maskulin (motsetningene). Det er for eksempel maskulint å ha muskler, dermed blir det sett på som feminint å ikke ha muskler. Maskulinitet og feminitet blir påvirket av samfunnet, kulturen og sosiale grupper. Det som blir sett på som feminint av noen grupper er ikke nødvendigvis feminint i andre grupper. Det samme gjelder maskulinitet (Bourdieu, 2000). Et eksempel på dette er at kvinner i deler av Asia bruker sminke for å fremstå så blek som mulig, mens kvinner i Norge bruker brunkrem for å fremstå så brun som mulig. I Asia symboliserer brunhet kroppslig arbeid som rike asiater har tjenere som utfører. Brunhet blant nordmenn symboliserer at man er bereist og aktiv. På denne måten kan brunhet gi lavere status i et samfunn, mens det i et annet samfunn gir høyere status.

Kvinnelige aktører har ofte andre aktørers oppmerksomhet rettet mot kroppen sin. De kan føle seg vurdert i forhold til en idealkropp. Dette kan medføre at kvinnen opplever avstand mellom idealkroppen og egen kropp. Bourdieu skriver videre at kvinner har behov for andres oppmerksomhet slik at de kan utvikle og danne seg selv. Eksempelvis betyr dette måten kvinner velger å vise frem egen kropp gjennom forskjellige aktiviteter som ganglag, sittestilling osv. (Bourdieu, 2000).

Kvinner skal ifølge Bourdieu være mer interessert i romantiske forhold enn menn fordi dette kan gi dem høyere status i samfunnet. Med dette mener han at verden er mannsdominert og at kvinner i utgangspunktet har lavere status enn menn. Kvinnene kan allikevel få høyere status om de gifter seg med en mann. I henhold til Bourdieu skyldes dette at kvinner på denne måten får en nærmere tilknytning til samfunnet enn de hadde da de var alene (Bourdieu, 2000). For å oppnå de romantiske forholdene må de tiltrekke seg oppmerksomhet av det mannlige kjønn.

Bourdieu mener at kvinner som forsøker å ta kontroll over eget kroppsbilde blir ansett som mindre feminin av den mannlige iakttaker. På denne måten blir det mennenes preferanser som styrer hvordan kvinneidealet skal fremstå både med hensyn til kropp, fremtreden og oppførsel

(Bourdieu, 2000). Kroppsidealet som blir dannet av de kvinnelige surferne er dermed med på å påvirke kvinners selvtillit. Hvis deres kropp tilfredsstillt kravene om at en surfer skal være slank, litt muskuløs og ha former vil deres selvtillit bli større enn hvis disse kravene ikke innfris. Eksempelvis vil en maskuline kvinne ofte ikke tiltrekkes til surfingens felt fordi hennes selvbilde er forskjellig fra omgivelsenes forventninger til en kvinnelig surfers utseende. På denne måten "utelukkes" kvinner som har fysikk til å surfe store bølger. Dette er med på å skape lavere forventninger til kvinnelige surfers ferdigheter og råskap.

3.8 Surfing som felt

Surfing som felt inneholder som andre felt både sosiale handlinger og et sosialt liv som en gruppe mennesker identifiserer seg med. I boka "*surfing and social theory*" (Ford & Brown 2006) beskrives surfing som et felt som inneholder regler, kunnskap, organisasjoner, praksis og aktører. Det er aktørene som i hovedsak skaper feltet gjennom praksis og kunnskap. På denne måten skapes verdier som sørger for at nye aktører søker til feltet og over tid danner sin habitus. Hvis ingen surfet ville det heller ikke vært noe felt. Jeg vil i neste avsnitt forsøke å gi en dypere forståelse av surfing som felt, ved å gi et innblikk i surfingens regler, kunnskap, organisasjoner og aktører. I og med at jeg har hatt et forhold til surfing i 10 år bruker jeg ingen konkret kilde når jeg forklarer feltet. Jeg velger heller å bruke egen kunnskap som er tilegnet gjennom deltakelse og erfaring i surfefamiljøet. Samtidig har jeg valgt å støtte meg på Tommy Langseths studie om surfefamiljøet på Jæren.

Surfing foregår stort sett i sjøen. Surfefeltet har utviklet enkle regler (Etikette) som aktørene skal følge. Blant disse er:

- Surf aldri steder hvor dine ferdigheter ikke er tilstrekkelige.
- En surfer skal aldri Droppe-inn på noen. Forhold deg til det kø systemet som er etablert.
 - I surfing har du en take-off¹⁵ sone som er den optimale plassen å ta bølgen fra. Surfere velger å legge seg så nær denne sonen som mulig og danner dermed en line-up (en klynge med surfere). Her gjelder et køsystem. Dette betyr at

¹⁵ Hvor surferne "tar" bølgen

surferen som ligger nærmest Peak/take-off har førsterett på bølgen. Når surferen ankommer line-upen skal han legge seg bakerst i køen.

Når det er mer enn 5 surfere i vannet samtidig, kan køen bli uoversiktlig å gi rom for snaking. En av informantene i Langseth sitt studie mente at dette kan skyldtes mangel på respekt for medsurferne. Langseths informant fra Australia sa følgende:

“It is not easy to become a part of the surf community here. The locals here are very local. I am accepted here, but I have to show respect for the surfers from the area. . . . I am respected here because I surf better than most of them, but I have to show more respect for them than they do for me, even if they snake on me.” (Langseth, 2012a, S. 16 i artikkelen, ”*The construction of surfers identities in Norway*”)

Surfere som er mindre flinke oppnår altså mindre respekt fra de øvrige aktørene. Dette kan blant annet medføre at de blir snakket av de som er bedre. Køsystemet blir på denne måten et hierarki som styres av surferens symbolske kapital. Er surferen flink til å surfe får han symbolsk kapital som øker statusen innad i feltet. Dersom surferen har lokal tilhørighet som er synlig for de andre i form av dialekt, etnisitet eller lignende får han også symbolsk kapital som kan hjelper ham opp i hierarkiet. Det er de lokale aktørene som «eier» surfespotten (Bourdieu, 2006 og Langseth, 2012b).

Hvor passer så jenter inn i dette hierarkiet? Som nevnt i kapittel 2.4 er det ikke de mest maskuline kvinnene som trekkes mot surfingens felt. Fokus er mer på utseende og mindre på ferdighet og råskap. I Langseth sin artikkel skriver han om kvinnes ambivalente status. Det skal angivelig være lettere å komme inn i miljøet, men samtidig er forventningene til kvinnelige surfere lavere. Langseth mener at en av grunnene til at kvinner kommer lettere inn i miljøet er at menn ikke anser dem som en reell trussel som vil ta bølgene fra dem. Dette resulterer ofte i at damer blir droppet inn på. En annen grunn til at de blir droppet inn på kan være at de ikke utgjør en trussel i forhold til fysisk vold (Langseth, 2012a).

3.9 Surfing og habitus

Surfing som aktivitet krever et surfebrett. I Norge trenger vi også våtdrakt for ikke å fryse. Brettet og våtdrakten blir ikke sett på som objekter i og med at de må være opplevde for gi en mening (Ford & Brown, 2006). Surfekunnskapen blir inkludert i kroppen når aktøren gjentatte ganger bruker surfebrett (og våtdrakten) til dets oppgave, - surfing. Resultatet av denne

praktiske handlingen er dannelsen av habitus. Habitus dannes og kommer frem i samspill med praksis, kunnskap og etikette. Surferne tar med seg noe av kunnskapen, praksisen og etiketten videre. Over tid blir enkelte av disse reglene en del av hvordan en aktør definerer seg selv, både som person og som surfer. Definisjonen har kun en forståelse gjennom surfing. Enkelte andre aktiviteter som foregår i det våte element inkluderer lignende kunnskap og kan til en viss grad forstå definisjonens mening (Ford & Brown, 2006). Surfing er en mye mer kompleks aktivitet enn hva en utenforstående forstår. Det holder ikke å lære seg å reise seg når bølgen kommer. Man må først lære det grunnleggende innen surfing:

- Hvordan kommer man seg til line-up.
- Hvordan padler man.
- Hvor er det spesielle strømmer og hvordan ser man strømmen.
- Hvordan vokses brettet.
- Hvor bør man posisjonere seg i vannet.
- Hvordan sitte på brettet ved høye bølger.
- Hvordan fungerer surfereglene i praksis.

Ovennevnte er bare eksempler på erfaringer som er med på å danne og integrere en surfers habitus.

I boken *surfing and social theory* skriver Ford og Brown at habitus, kapital og felt er teorier som sammen forklarer logikken og praksis. Praksisen har en særegenhet som kan bli implisert på samtlige felt. Den gir først mening når den blir relatert til et bestemt felts verdier. På den måten kan vi si at logikken ved surfing omhandler surfingens praksis, samt læren og/eller bevegelsen på en bølge (habitus). Dette har en kulturell, materiell, økonomisk og symbolsk verdi innenfor den kulturelle og sosiale kapitalen i feltet. Surfingens felt gir først mening gjennom relasjoner til andre surfere og aktiviteten selv (Ford & Brown, 2006). For mange surfere er surfing også en livsstil som er med på å styre individets liv og fremtoning. Relasjonene til de øvrige surfere blir dermed enda viktigere. På den måten tilegnes symbolsk kapital også fra de andre surferne.

Ifølge Ford og Brown er surfekulturen for mange mer enn bare en sport, det er også en livsstil. De samme funnene kommer frem hos Langseth. En surfer kan kun surfe når naturen tillater det (bølger, vind osv.). Surfing må planlegges. Surfere må blant annet lære å forstå et værvarsel for å kunne planlegge når aktiviteten skal gjennomføres (Ford & Brown, 2006).

Både i Langseth sin artikkel og i Ford og Brown sin bok kommer det frem at de mest dedikerte surferne planlegger livet sitt rundt surfing. De vil eksempelvis ha en jobb som gir frihet til å kunne surfe når vær og bølger tillater det. I tillegg blir bosted valgt på grunnlag av nærhet til spotter (Ford & Brown, 2006, Langseth, 2012a, 2012b). I Langseth sin oppgave kommer det også frem at surfere som ikke organiserer livet sitt rundt surfing ikke blir tatt like seriøst av de andre aktørene. Opptjeningen av symbolsk kapital blir dermed lavere for disse surferne (Langseth, 2012a). Overnevnte illustrerer hvor viktig surfing er for enkelte aktører, og viser hvor alvorlig sporten tas selv av aktører som ikke nødvendigvis konkurrerer. Holdningen og viktigheten av å ta en god bølge kan derfor bli viktigere enn den etablerte etiketten. I artikkelen ”*kvinnelige surfere omgjort til dekor*” kommer det frem at enkelte mannlige surfere er mer opptatt av at en god bølge skal surfes enn om de bryter etiketten. Dette viser hvor alvorlig surfing oppfattes av mange av aktørene på feltet (Gullsvik, 2013)

4.0 Metode

I og med at oppgaven min skal omhandle eventuell diskriminering av norske kvinnelige surfere, er det naturlig å bruke en kvalitativ innsamlingsmetode. Dette skyldes at jeg er ute etter aktørenes meninger, slik at jeg kan analysere dette området i mer detalj.

Metode er et redskap som blir brukt i vitenskapelig forskning. Valg av metode kan eksempelvis bestemme hvordan data som skal brukes for å analysere et problemområde blir anskaffet. Dataene som innhentes bearbeides for å kunne brukes til å konkludere på de forskjellige problemstillingene. Dette vil blant annet involvere organisering og tolkning av data. I og med at jeg skal skrive en samfunnsvitenskapelig oppgave, vil tolkningen også involvere et perspektiv i forhold til samfunnet (Larsen, 2007).

Metoden bestemmer hvordan data skal samles inn. Data som samles inn ved bruk av en metode kan være forskjellig fra data som innhentes ved hjelp av en annen metode. Metodene som anvendes kan i henhold til Larsen deles inn i to hovedtyper metoder:

- Kvantitative metode
 - Data som er innhentet ved hjelp av en kvantitative metode er data som kan telles og er målbare. Det er mulig å måle resultatene opp mot hverandre. Resultatene blir kalt harddata.
- Kvalitative metode
 - Data som er innhente ved hjelp av en kvalitative metode sier noe om de kvalitative egenskapene til undersøkelsesobjektet. Resultatene blir kalt myk-data.

(Larsen, 2007)

4.1 Valg av metode

I henhold til Larsen finnes det i hovedsak følgende tre forskjellige kvalitative metoder:

- Feltarbeid.
- Diskursanalyse.
- Semi- eller ustrukturerte intervjuer.

(Larsen, 2007)

Ved valg av feltarbeid kunne jeg vært i feltet som en deltakende observatør. Jeg kunne sett om, og hvordan, kvinner påvirket de mannlige aktørene, samt hvordan menn oppfører seg mot kvinnelige aktører. Som surfer har jeg vært en deltakende observatør i nesten 10 år. Jeg har selv observert og gjort egne erfaringer og tanker i forhold til den valgte problemstillingen. Denne metoden får imidlertid ikke frem de kvinnelige aktørenes erfaringer og meninger. I og med at jeg ønsker å finne ut hvordan kvinnelige utøvere oppfatter problemstillingen har jeg forkastet feltarbeid som en anvendelig metode i forhold til den valgte problemstillingen.

Når det gjelder diskursanalyse, kunne jeg analysert artikler og filmer som har blitt skrevet og laget rundt temaet. Oppgaven ville da tatt utgangspunkt i en avisartikkel, en forskningsartikkel og en del av Tommy Langseth sin doktoravhandling. Jeg har valgt å ta med artiklene og forskning som et ”bakteppe”, men har konkludert med at denne informasjonen ikke er tilstrekkelig til å basere en masteroppgave på.

Basert på foregående to avsnitt valgte jeg å bruke intervju som metode for innsamling av data. Jeg ønsket å intervju kvinner som har erfaring fra problemområdet som jeg skal analysere. Jeg vil bruke deres erfaringer for å gi et svar på om, og evt. hvordan, norske kvinnelige surfere opplever diskriminering. I denne forbindelse har jeg intervjuet syv norske kvinnelige surfere.

4.1.1 Det kvalitative forskningsintervjuet

Jeg vil videre i denne delen av oppgaven beskrive hva et intervju er, hvordan man planlegger det, hvordan man utfører det og til slutt hvordan man tolker det. Jeg har brukt Steinar Kvaales bok om «Det kvalitative forskningsintervjuet» (2009) som primærlitteratur for å definere og planlegge intervjuene slik at disse klart og tydelig skiller seg fra en samtale.

Hva er en samtale?

«En samtale er en prosess hvor 2 eller flere personer prøver å forstå hverandre/lære hverandre å kjenne.» (Kvale, 2009, S.22)

Det finnes både dagligdagse og faglige samtaler. I dagligdagse samtaler er ofte strukturen og formålet med samtalen fraværende. I disse typer samtaler er samtaleemnet ofte det viktigste. Begge parter stiller spørsmål og gir svar.

I en forskningssamtale har fagpersonen ansvar for utspørringen. En forskningssamtale ønsker å forstå intervjuobjektets meninger og synspunkter og tar utgangspunkt i empirisk kunnskap om dagliglivet til intervjuobjektet.

4.1.2 Hva er et intervju?

Et intervju er en samtale mellom to eller flere individer der det er en intervjuer som stiller spørsmål og intervjuobjektet svarer på spørsmålene. Intervjueren ønsker objektets meninger/erfaringer om et bestemt emne.

I planleggingsfasen av mitt forskningsintervju måtte jeg blant annet ta stilling til følgende:

- Hvor mange skal intervjues?
- Hvem skal intervjues?
- Hvordan skal intervjuene struktureres?
- Skal intervjuene tas opp?
- Skal intervjuene transkriberes?
- Skal intervjuobjektene få anledning til å lese tolkningen av dataene?

(Kvale, 2009)

Disse spørsmålene er standardiserte metodevalg for de ulike stadiene. Det finnes likevel ikke en standardisert metode eller regler for hvordan man går frem når man skal planlegge et forskningsintervju. Fraværet av disse reglene ga spillerom i forhold til å bruke egne erfaringer, kunnskap og ikke minst intuisjon (Kvale, 2009).

Selv om det ikke finnes regler eller en standardisert metode for hvordan et forskningsintervju skal gjennomføres, blir intervjuundersøkelsens syv stadier nevnt hyppig i boken til Steinar Kvale. Jeg har brukt alle disse syv stadiene i mitt forskningsprosjekt. De syv stadiene består av:

- Tematisering: Skal beskrive formålet med undersøkelsen, og angi forskerens egen oppfatning av emne eller problemområde.
- Planlegging: Innebærer å identifisere mulige intervjuobjekt som er gunstige for undersøkelsen.
- Intervjufasen (intervjuing): Må sikre at intervjuet blir utført på en hensiktsmessig måte som ikke påvirker informantens svar i noen retning.
- Transkribering: Innebærer at intervjuet loggføres. Hele samtalen skal omgjøres fra muntlig til skriftlig. Pauser og andre relevante handlinger som kan si noe om intervjuobjektets meninger skal loggføres.

- Analysering: Innebærer at intervjuobjektene svar skal analyseres opp mot problemområdet.
- Verifisering: Innebærer blant annet at forskeren stiller kritiske spørsmål til måten intervjuet ble gjennomført på for å sikre at data som samles inn kan bli verifisert.
- Rapportering: Referere og beskrive funnene som gjøres. Oppgaven skal overholde vitenskapelige kriterier. Man må også tenke på hvilke utfall egne analyser og tolkninger får på informantene.

De syv stadiene som er beskrevet ovenfor er gjensidig avhengig av hverandre. Dette er noe forskeren må ta hensyn til under alle stadier.

(Kvale, 2009)

4.1.3 Intervjustruktur

Strukturen i et kvalitativt intervju varierer fra det helt strukturerte til et mer ustrukturert intervju. Forskeren planlegger intervjustrukturen på forhånd. Et strukturert intervju har en intervjuguide med et antall spørsmål som skal stilles i en bestemt rekkefølge. Alle intervjuobjektene skal motta de samme spørsmålene. Spørsmålene skal stilles i samme rekkefølge. Informanten velger selv hva han svarer på spørsmålene. Fordelen med et strukturert intervju er at det er lettere å sammenligne resultatene i ettertid. Forskeren kan imidlertid gå glipp av vesentlig informasjon fordi det ikke stilles utdypende spørsmål.

Et ustrukturert intervju inneholder en intervjuguide/sjekkliste som i store trekk skal følges. Forskeren forsøker å få informanten til å prate mest mulig om problemområdet.

Intervjuguiden brukes kun som et hjelpemiddel. Forskeren har mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål. Dette gjør at forskeren kan få mer informasjon rundt problemområdet. I og med at intervjuene gjennomføres på forskjellige måter og med ulik struktur på spørsmål og spørsmålstilling, blir det vanskeligere å sammenligne informasjonen fra de forskjellige informantene. Hvor strukturert et intervju er avhenger av problemstillingen, kapasiteten og ønskene til forskeren. (Larsen, 2007).

Jeg valgte å gjennomføre et semi-strukturert intervju, det vil si en blanding av det strukturerte og ustrukturerte intervjuet (Larsen, 2007).

I forbindelse med intervjuene hadde jeg laget en intervjuguide. På denne måten sikret jeg at alle intervjuobjektene måtte svare på de samme spørsmålene. Spørsmålene ble imidlertid stilt

i den rekkefølgen jeg følte var naturlig. Samtidig valgte jeg å stille oppfølgingsspørsmål som ikke var planlagt der jeg ønsket at intervjuobjektet skulle utdype svaret nærmere.

4.1.4 Intervjuguiden

I forbindelse med planleggingen av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide (se vedlegg 1). Jeg var bevisst på hvilke spørsmål jeg skulle stille, og hvordan disse skulle formuleres. Dette var viktig for best mulig å belyse den problemstillingen som skulle analyseres.

Måten spørsmålene ble stilt på måtte sikre at intervjuobjektene svarte basert på egne meninger. Jeg unngikk dermed ledende spørsmål. Videre ønsket jeg at intervjuobjektet til en hver tid skulle forstå hva jeg spurte om og fokuserte på at spørsmålene skulle være tydelige og konkrete. Det ble lagt opp til mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål der det var hensiktsmessig for å få ytterligere relevant informasjon.

Faguttrykk og mindre brukte ord var noe jeg unngikk da dette kunne skapt problemer for informantene og gjort samtalene/intervjuene mindre flytende. Det var viktig at intervjuobjektet følte trygghet før spørsmål som omhandlet problemstillingen ble stilt. Intervjuene startet derfor med enkle bakgrunnsspørsmål. Dette var spørsmål som ga bakgrunnsinformasjon om informantene, blant annet i forhold til arbeidssituasjon og andre interesser. Dette er spørsmål som er nyttige for en forsker samtidig som de er enkle å svare på for intervjuobjektet. De fungerer derfor godt i innledningen av et intervju.

Neste fase av intervjuene omhandlet mer generelle spørsmål om surfing. Fokus var blant annet på intervjuobjektets egne erfaringer. Spesielt fokuseres det på hvorvidt intervjuobjektet har opplevd at andre surfere oppfører seg annerledes mot kvinner enn mot menn. Avslutningsvis forteller kvinnene selv hva de mener om hvordan kvinner bli behandlet i surfingens felt. Det stilles blant annet spørsmål knyttet til klær og kroppsfokus innen kvinnesurfingen.

4.1.5 Utvelging

Utvelging av informanter gjøres normalt på en av følgende måter:

- Skjønnsmessig utvelging
- Utvelging ved selvseleksjon
- Slumpmessig utvelging
- Snøballmetoden
- Kvoteutvelging.

I min oppgave har jeg valgt å bruke en blanding av skjønnsmessig utvelging og snøballmetoden (Kvale, 2009).

Skjønnsmessig utvelging er når forskeren velger informanter basert på ulike kriterier som for eksempel kjønn, alder, nasjonalitet, etnisitet, erfaring, yrke osv (Kvale, 2009).

Snøballmetoden er når forskeren velger ut en informant som han tror kan mye om problemområdet det forskes på og ber informanten om navnet på nye informanter (Kvale, 2009).

Ettersom min oppgave tar for seg norske kvinnelige surfere er det naturlig at kravene til den skjønnsmessige utvelgingen er følgende:

- De er norske
- De er kvinner
- De surfer.

Etter at den første informanten var identifisert valgte jeg å bruke snøballmetoden. Det første intervjuobjektet anbefalte andre kvinner som hun trodde hadde meninger og tanker rundt problemstillingen. Neste intervjuobjekt satte meg så i kontakt med neste informant, og slik ” rullet snøballen videre”. ”Snøballen” stoppet to ganger da to av informantene ikke hadde tilstrekkelig nettverk av andre kvinnelige surfere. Ved hjelp av internett og eget nettverk identifiserte jeg nye informanter. ”Snøballen” har dermed tre forskjellige startpunkt. Dette anser jeg som en styrke, fordi det hindrer at samtlige informanter kommer fra samme krets og at deres meninger og oppfatninger er påvirket av hverandre (Kvale, 2009).

4.1.6 Kort og generelt om informantene

Alle intervjuobjektene er i tjuårene. Dette er en av svakhetene i utvelgingsmetoden jeg har brukt. I og med at jeg har brukt snøballmetoden blir en vennekrets/et miljø lett overrepresentert slik at vi ikke oppnår et fullt ut representativt utvalg. Jeg har derfor prøvd å inkludere surfere med forskjellig bakgrunn og som surfer på forskjellige steder Norge. Informantene har 2 til 10 års erfaring fra surfing. Utvalget representerer dermed både mindre og mer erfarne surfere. Informantene er presentert nærmere i Kapittel 5.0.

4.1.7 Intervjuprosess

Med bosted i Bø i Telemark var det få kvinnelige surfere i nærområdet. Jeg valgte derfor å gjennomføre de første intervjuene på Jæren, et område som tiltrekker seg mange surfere.

Det første intervjuobjektet satte meg i kontakt med det neste intervjuobjektet som igjen satte meg i kontakt med den tredje informanten. Alle disse intervjuene ble gjennomført på Jæren.

De fire neste intervjuobjektene var lokalisert i andre deler av landet og ble intervjuet over Skype og appear.in, som begge er internettbaserte videokonferanse systemer. Tross bruk av videokonferanse blir slike intervjuer mindre personlige. Kommunikasjonsmiddelet gir allikevel anledning til å se intervjuobjektets kroppsspråk. I tillegg til at denne kommunikasjonsformen er mindre personlig førte ustabil nettværk til at et av intervjuene måtte startes på nytt. Dette førte til dårligere flyt i nevnte intervju.

4.1.8 Dokumentasjon av intervjuene

I boken, «det kvalitative forskningsintervjuet», hevder Steinar Kvale at det finnes flere måter å dokumentere et forskningsintervju på. Metodene han ramser opp er «Lydbåndopptak, videoopptak, notatskriving og bruk av hukommelsen» (s. 101). Selv har jeg brukt den metoden Kvale mener er den mest normale, - lydbåndopptak. Ved bruk av båndopptaker slipper intervjueren å fokusere på å ta notater underveis i intervjuet. Han kan dermed ha fullt fokus på selve intervjuobjektet og lettere lese intervjuobjektets kroppsspråk. En annen fordel med lydbåndopptak er at denne metoden også fanger opp tonefall, lyder, pauser og lignende. Dette er nyttig i forbindelse med den videre analysen av de innsamlede data (Kvale, 2009).

Lydbåndopptak vil imidlertid ikke dokumentere kroppsspråk slik som gestikulering, ansiktsuttrykk, handplasseringer, sittestilling osv. (Kvale, 2009).

Under samtlige intervju ble mobiltelefon brukt som båndopptaker. På grunn av komplikasjoner som oppstod ved oppdatering av software på telefonen, valgte jeg å bruke en ekstra båndopptaker ved de fire siste intervjuene. Lydbåndopptakene ble deretter transkribert.

4.1.9 Transkribering

Kvale skriver:

«Det første kravet ved transkribering av et intervjuopptak er at det faktisk har blitt gjort et opptak. Noen intervjuere har smertefulle minner om et eksepsjonelt intervju der intet ble festet til lydbåndet.» (Kvale, 2009 s. 101).

Som nevnt ovenfor(4.1.8) mistet også jeg lydbåndopptak av to intervju. Dette skjedde under transkribering av de tre første intervjuene. Det første intervjuet var ferdig transkribert, men som følge av Softwareoppdatering ”forsvant” opptakene av intervju to og tre. Disse

intervjuene kan derfor ikke dokumenteres tilstrekkelig og brukes dermed mer som et ”bakteppe”. Samtidig er det også, i henhold til Kvale (1997), mulig å bruke hukommelsen i forbindelse med dokumentasjon av et forskningsintervju. Jeg har derfor inkludert data fra disse intervjuene for at validiteten og reliabiliteten til oppgaven ikke skal svekkes.

De øvrige lydbåndopptakene var imidlertid av god kvalitet noe som gjorde transkriberingsprosessen enkel.

Transkribering er på mange måter begynnelsen av analysen. Lydbåndopptakene blir dokumentert skriftlig og gjort om fra lyd til skrift. De blir dermed mer oversiktlige og tilgjengelige. Intervjuene enklere å sammenligne og analysere.

De to første intervjuene som ble gjort med informanter fra Jæren, hvor jeg har vokst opp, ble transkribert på dialekt. Dette ble gjort fordi en kjent dialekt med lokale ord og uttrykk gir meg, som forsker, informasjon som ikke ville blitt fanget opp om intervjuene hadde blitt transkribert på bokmål.

De resterende intervjuobjektene snakket ikke min lokale dialekt. Disse intervjuene ble derfor transkribert på bokmål. Spesielle ord og uttrykk ble ikke oversatt til bokmål, da dette kan endre/tilsløre betydningen av noe som blir sagt.

Et eksempel på dette er når en av informantene bruker ordet «løye», noe som på hennes dialekt kan ha flere betydninger (morsomt, gøyalt, rart osv.). Risikoen for at betydningen av et slikt ord ikke kommer godt nok fram ved en oversettelse er dermed høy.

4.1.10 Analyse

Et kvalitativt forskningsintervju innebærer innsamling av store mengder data. For at dataene skal kunne tolkes og analyseres, må de gjennom en nedbrytningsprosess. Dette gjør dataene mer oversiktlige og tilgjengelige.

Min analyse startet med transkriberingen. Intervjuene ble deretter gjennomgått flere ganger for at jeg skulle få mer oversikt over innsamlede data. Dette innebar blant annet å ta detaljerte analysenotater. På denne måten ble det enklere å sile bort data som ikke omhandlet det valgte problemområdet. Dataene ble deretter systematiserte og kategorisk på tvers av intervjuene. Spørsmål fra intervjuguiden ble brukt som overskrift på de enkelte kategoriene.

Data og resultat ble avslutningsvis sammenlignet for å identifisere likheter, forskjeller, sammenhenger og eventuelle andre mønster.

Metoden jeg brukte blir i boken til A.K. Larsen omtalt som «*meningsanalyse*» (s.100), og er den mest vanlige måten å analysere data på. I meningsanalysen skilles det mellom helhetsanalyse og delanalyse. I en delanalyse blir deler av intervjuene kategorisert og sammenlignet opp mot hverandre. En helhetsanalyse innebærer at forskeren tolker helhetsinntrykket som intervjuet ga, og sammenligner helhetsinntrykkene fra de forskjellige intervjuene opp mot hverandre. Min fokus har i stor grad vært på delanalysen.

Ved en delanalyse er det vanlig å kategorisere intervjuene i delkategorier. Dette kalles analysekategorisering (Kvale, S. 2009). Mine intervjuer ble kategorisert i fire kategorier:

- Bakgrunns informasjon om intervjuobjekter
 - Hvor surfer hun?
 - Har hun venner som surfer?
 - Surfer hun utenlands?
 - Driver hun med andre idretter
 - Når begynte informantene å surfe?
 - Hvorfor begynte informantene å surfe?
 - Hvilken form for surfing driver hun med?
- Meninger og tanker om Surfeindustrien.
 - Hva tenker informantene om WSL?
 - Hva synes informantene om våtdraktene og bikinienes funksjonalitet og utseende?
 - Hvordan synes kvinnelige surfere at deres eget kjønn blir portrettert i filmer, sosiale medier og massemedia?
- Meninger og erfaringer fra deltakelse i surfingens felt.
 - Blir hun respektert i bølgene?
 - Hva er bra bølge for henne?
 - Følelse hun seg respektert blant andre surfere?

De overnevnte kategoriene ble valgt for enklere å kunne analysere problemstillingen: ”*Opplever norske kvinnelige surfere kjønnsdiskriminering?*”.

Surfere kan oppleve kjønnsdiskriminering både som aktør i feltet, og gjennom surfeindustriens opptreden og portrettering av kvinnelige surfere. Det var dermed naturlig å skille mellom ”*aktøren i feltet*” og ”*surfeindustriens opptreden*”.

4.1.11 Validitet og reliabilitet

Det vil alltid stilles spørsmål ved hvor vidt et forskningsprosjekt er valid og reliabelt. Spørsmålet utfordrer gyldigheten og relevansen av informasjonen som det er forsket på. Metodevalget for innhenting av informasjon og utførelsen av metoden bestemmer oppgavens validitet og reliabilitet. Et av spørsmålene som må stilles er hvorvidt data samles inn på en nøyaktig og pålitelig måte, samtidig som kategoriseringen og analysen av dataene skjer på en grundig, etterrettelig og uavhengig måte.

Mine informanter snakket fritt rundt temaet surfing. De fikk anledning til å rette på hva de hadde sagt i intervjuet. Jeg oppdaget, gjennom informantenes svar, at det valgte problemområdet var større enn antatt. Jeg valgte derfor å utvide intervjuet til også å dekke problemstillinger som informantene tok opp. Dette ble gjort for å sikre en mer fullstendig informasjon.

En av ulempene med intervju som metode er at sikring av intervjuets reliabilitet ikke er enkel. Intervjuobjektets opptreden og svar kan variere med dagsformen. Det er ikke gitt at informanten svarer det samme i dag som hun ville ha gjort i går. Informanten kan også påvirkes av situasjonen og forskeren. Det er derfor viktig at intervjuguiden og selve intervjuet tar forbehold om nettopp dette (Larsen, 2007).

Mine intervjuer ble, så langt som mulig, gjennomført hjemme hos informanten. Dette ble gjort for å gjøre informanten så trygg som mulig, for på denne måten å stimulere til en friere informasjonsflyt. I den grad informanten snakket om noe som hadde relevans for min problemstilling valgte jeg å stille oppfølgingsspørsmål.

Behandlingen av innsamlede data betyr mye for forskningsprosjektets reliabilitet. Jeg har valgt å systematisere mine intervjuer ved å transkribere dem, for deretter å kategorisere innsamlede data.

I og med at forskningsprosjektet har blitt gjennomført av meg alene, kan det hevdes at reliabiliteten blir redusert som følge av at resultatet ikke kan sammenlignes med andres tilsvarende forskning.

Feilkilder kan forekomme i et forskningsintervju. I boken til A.K Larsen skilles det mellom tre ulike typer feilkilder:

- Intervjueffekt.

- Spørsmåls effekt
- Konteksteffekt.

Intervjueffekt er hvis forskeren påvirker intervjuobjektet under intervjuet. Forskeren kan gjøre dette gjennom oppførsel og reaksjoner på hva som blir sagt. Disse reaksjonene og oppførselen kan påvirke informantens svar senere i intervjuet. Intervjuers offentliggjøring av egne tanker kan påvirke informantens meninger og svar. Videre er det viktig å være oppmerksom på at jeg som mann kan få et annet svar enn hva en kvinnelig intervjuer ville fått. Dette kan skyldes at en kvinne vil være forutinntatt med hensyn til hva hun forventer at jeg som mann mener.

Intervjuene startet med å utveksle informasjon om hverandre for at vi skulle bli bedre kjent. Jeg synes også overgangen fra denne fasen til selve intervjufasen ville blitt unaturlig brå om jeg deretter brått startet spørsmålsrunden. Jeg valgte derfor å inkludere en overgangsfase, hvor enkle og ”ufarlige” spørsmål ble stilt. På denne måten ønsket jeg at informanten skulle føle seg så trygg som mulig. Etterhvert som intervjuobjektene var blitt komfortable med rollen sin, utviklet samtalen seg gradvis mot et intervju.

Spørsmåls effekt er måten spørsmålene blir formulert på.

- Er spørsmålet lett forståelig for intervjuobjektet?
- Er spørsmålene ledende, vil dette påvirke informantens svar.

Spørsmålene mine var formulert på en enkel, forståelig måte og var ikke ledende.

Med *konteksteffekt* menes det at informanten blir påvirket av sammenhengen spørsmålene stilles i. Informanten er klar over hvilke spørsmål som har blitt stilt tidligere i intervjuet, og svarer noe som er relevant i forhold til dette. Dette kan skje fordi informanten, som følge av tidligere spørsmål, tror at intervjueren er spesielt opptatt av et bestemt tema. Informanten kan også påvirkes av rekkefølgen på spørsmålene. Eksempelvis kan intervjuobjektet føle ubehag og usikkerhet om spørsmål om følelser blir stilt før informanten er trygg i intervjusituasjonen. Med få unntak ble derfor spørsmålene mine stilt i samme rekkefølge ved alle intervjuene.

4.2 Presentasjon av informanter

Under presenterer jeg informantene og skriver litt om hvordan intervjuet med hver enkelt ble gjennomført og hvordan det gikk.

Intervjuobjekt 1: Gro, 23år

Gro er den yngste av informantene mine. Jeg tok kontakt med henne først på grunn av at jeg kjente bakgrunnen hennes. Hun har surfet i overkant av 2 år og jobbet som surfeinstruktør for nybegynnere på en «surfecamp» i Norge.

Da jeg spurte henne hvorfor hun hadde startet å surfe, svarte hun:

«Det var vel fordi jeg hadde en storebror som drev med det».

Hun driver med både longboarding¹⁶ og shortboarding¹⁷. Hennes første surfeopplevelse var i Australia da hun var 12 år gammel, men det ble ikke seriøst før 8 år senere. I tillegg til å drive med surfing, spiller hun håndball på høyt nivå og trener styrke og utholdenhet. Til vanlig surfer hun på Jæren eller på Stadt. I tillegg til Norge, har hun surfet på Hawaii, i Portugal og i Australia

Hun bor vanligvis i Bergen, men intervjuet ble gjort hjemme hos hennes foreldre i Sandnes. Jeg kjente informanten svært godt fra før, og var usikker på hvor seriøs hun ville være under intervjuet. Et av de første oppvarmingsspørsmålene jeg stiller henne er:

H: Hvorfor begynte du å surfe?

1: Fordi det. (pause) emm (pause) nei jeg kan jo ikke «kødda»

Intervjuet fortsatte normalt etter dette.

Intervjuobjekt 2: Tove, 26 år

Intervjuobjekt 1 satte meg i kontakt med intervjuobjekt 2 som var den nest eldste jeg intervjuet. Tove begynte med surfing da hun var 17 år gammel. Hun og venninnen ble introdusert til surfing av venninnens storebror. Hun presiserer at surfing etter hennes syn ikke bare er en sport, men også en livsstil. Denne livsstilen tiltrakk henne. Hun driver med

¹⁶ Longboard er et langt surfebrett som er vanskeligere manøvrere enn et Shortboard. Bruk av longboard krever mindre bratte bølger enn et Shortboard. Brettet er langt og vanskeligere å manøvrere enn et shortboard. *Longboarding er bruk av longboard.*

¹⁷ Shortboard er et kort surfebrett som er lite og lett manøvrerbart. Shortboardet blir hovedsakelig brukt til brattere og raskere bølger. *Shortboarding er bruk av shortboard.*

Longboard og ikke Shortboard. Dette skyldes at hun synes bruk av shortboard er mer stressende, og sammenligner det med snøbrett. Intervjuobjekt 2 har surfet i snart 10 år og har mange venner som driver med surfing. Hun har merket at alderen og erfaringen har gitt henne mer respekt for sjøen og unngår surfing i store bølger. Hun har jobbet på surfecamper i både inn- og utland.

Intervjuet ble gjort hjemme i hennes bolig i Sandnes. Jeg møtte henne sammen med intervjuobjekt 1 i bølgene på Solastranden. Her surfet jeg sammen med begge informantene før jeg gikk hjem til informant 2 og gjennomførte intervjuet. Stemningen under intervjuet var lett, og Tove syntes å være trygg i intervjusituasjonen.

Intevjuobjekt 3: Trude, 23 år

Trude konverterte fra snowboard og jibbemiljøet (skikjørere som trikser) til surfemiljøet for ca. tre år siden. Hun har jobbet som sosialvert på surfecamper flere steder i utlandet. Jeg møtte henne første gang i Marokko, men det var intervjuobjekt 2 som satte meg i kontakt med henne. Hun prøvde surfing for første gang i Portugal. I fjor vinter flyttet hun fra Østlandet til Vestlandet for å kunne surfe mer, og jobbet sommeren 2015 på en surfecamp i Portugal.

Intervjuet ble gjort hjemme hos intervjuobjekt 3. Hennes romvenninne satt i rommet under intervjuet. Dette vurderte jeg som uproblematisk siden jeg ikke skulle stille spørsmål som ville kreve høy grad av konfidensialitet. Venninnens tilstedeværelse antok jeg derfor ikke ville påvirke svarene til informanten i en spesiell retning. Venninnens tilstedeværelse var heller positiv da hun bidro med utfyllende kommentarer fra surfeturer de hadde vært på sammen.

Intervjuobjekt 4: Alexandra, 25 år

Alexandra begynte med surfing for to og et halvt år siden. Hun har bodd to år i utlandet og surfet daglig ved surfecampen hvor hun jobbet. Hun bor ikke i nærheten av en surfespot, og har så langt ikke surfet i Norge. Surfingen for henne begynte i Marokko og hun har arbeidet på flere surfecamper rundt omkring i verden, -både som manager og sosialvert. Hun begynte å surfe fordi det var mer spennende og annerledes enn andre idretter som hun hadde drevet med. Alexandra likte alt med surfing og nevner solnedganger som favorittidspunktet. Hun driver stort sett med longboarding siden hun synes dette er mer behagelig enn shortboard. I tillegg til surfing driver hun med løping og styrketrening.

Jeg kjente Alexandra delvis fra før av og valgte selv å ta kontakt med henne. Jeg møtte henne på en surfereise til Marokko. Hun var gjest ved samme camp som meg. Det er nesten to år

siden jeg møtte henne og jeg har ikke snakket mye med henne etter dette. Hun takket ja til å bli intervjuet da jeg tok kontakt med henne. Intervjuet ble utført ved hjelp av videokonferanse (Skype), slik at jeg kunne se gestikuleringer, ansiktsuttrykk og lignende.

Intervjuobjekt 5: Linn, 27 år

Linn er fra Østlandet, men har studert på Vestlandet. Hun begynte med surfing for 8 år siden. Surfing prøvde hun første gang på en reise i utlandet. Etter dette har hun surfet mye i både inn- og utland. I Norge varierer hun mellom å stå på ski eller surfe. Selv sier hun:

«Hvis det er en veldig bra surfedag og en veldig bra pudderdag (red. refererer til alpint) så velger jeg surfing fremfor ski, - før ville jeg kanskje valgt ski.»

Hun har en fleksibel jobb som gir henne mulighet til å utnytte gode forhold, enten det gjelder ski eller surfing. Hun har også bosatt seg på Vestlandet for å unngå nevneverdig reising i forbindelse med surfing.

Det var intervjuobjekt 1 som foreslo at jeg burde intervju Linn. Jeg tok deretter kontakt med informanten som godtok å bli intervjuet. Informanten foreslo å bruke internettsiden appear.in fremfor Skype. Også dette gir mulighet for å avholde en videokonferanse. Intervjuet gikk som planlagt uten avbrudd.

Intervjuobjekt 6: Astrid, 23 år

Astrid vokste opp i utlandet med verdensklassespotter i nærheten. Hun har norske foreldre og flyttet til Norge da hun var seks år gammel. Surfing prøvde hun for første gang da hun var 12 år gammel. Begrunnelsen var at hun ønsket å lære noe som hun ville ha bruk for når hun en gang skulle tilbake til sitt fødested. Konfirmasjonspengene brukte hun på å kjøpe sitt første surfebrett. Hun bodde på Vestlandet og brukte surfebrettet når det passet for foreldrene å kjøre henne til stranda. Etter at hun fikk førerkort har hun surfet jevnlig. Hun har nylig flyttet tilbake til Norge etter å ha bodd 3 år på en verdenskjent surfeplass.

Jeg hadde ikke truffet Astrid tidligere, og kom i kontakt med henne gjennom felles bekjente. Intervjuet, som ble gjennomført utendørs i en offentlig park i Sandnes (valgt av informanten), gikk fint og uten avbrytelser. Lyddopptakene ble imidlertid relativt svake.

Intervjuobjekt 7 : Caroline, 23 år

Caroline er fra Østlandet og studerer økonomi i Bergen. Hun er 23 år og har surfet i snart 4 år. I og med at det er langt fra Bergen til en god surfespot har det naturlig nok blitt mindre

anledning til å surfe. På fritiden arbeider hun blant annet med å skaffe sponsorer til Norges Surfe Forbund. Hun drev tidligere med seiling og det var hennes fasinasjon for havet som gjorde at hun begynte med surfing. Hun begynte å surfe da hun gikk på Jæren folkehøyskole sin surfelinje. Her skaffet hun seg et bredt nettverk av venner som hun treffer i inn- og utland. For noen få år siden bodde hun i Mellom-Amerika og surfet daglig sammen med lokale surfere.

Det var ingen av de andre intervjuobjektene som henviste meg til intervjuobjekt 7. Jeg fant frem til henne gjennom hennes arbeid i Norges Surfe Forbund. Da jeg skulle intervjuer henne arbeidet hun på en camp for barn. Internett fungerte dårlig, og intervjuet ble avbrutt etter kort tid. Intervjuet måtte derfor starte på nytt to dager senere. Igjen brukte vi videokonferanse basert på appear.in. Denne gangen forløp intervjuet som planlagt. Jeg valgte å stille spørsmålene jeg hadde stilt i første forsøk på nytt. Disse spørsmålene fungerte langt på vei som oppvarmingsspørsmål.

5.0 Diskusjonsdel

I dette kapitlet skal jeg drøfte hvorvidt norske kvinnelige surfere blir diskriminert. Informantenes svar fra intervjuene og Bourdieus teori og begreper blir brukt som bakgrunn for diskusjonen. Kapitlet er delt opp i mindre delkapitler for å gjøre diskusjonsdelen enklere og mer oversiktlig. Utgangspunktet er analysekategoriseringen fra metodekapitlet. Det vil si at kapitlet kan deles inn i tre delkapitler, henholdsvis bakgrunn, informantenes erfaringer og tanker om surfeindustrien, samt informantenes erfaringer fra deltakelse i surfingens felt.

5.1 Informantene

Som en del av studien har jeg valgt å intervju syv kvinnelige surfere som har forskjellig bakgrunn, erfaring og ferdighetsnivå.

Linn hadde vært aktiv i kitemiljøet, og begynte med surfing ved nærmest en tilfeldighet.

”I 2007, på Den Dominikanske Republic, jeg skulle egentlig dit for å kite, men så hadde de en kjempetin surfestrand, så da måtte jeg jo prøve det. Så falt det mer i smak og da drev jeg med surfing kontinuerlig i syv måneder. Så da fikk jeg det inn. Da visste jeg ikke at det gikk an å surfe i Norge engang.”

I henhold til Bourdieu er kapital som er opparbeidet innen et felt overførbart til et beslektet felt (Bourdieu, 2006), eksempelvis fra kiting til surfing.

Tre av jentene ble introdusert til surfing av eldre søsken eller venner. De øvrige informantene begynte med aktiviteten fordi de syntes det så ”kult” ut, samtidig som de oppholdt seg en plass hvor bølgesurfing var en mulig aktivitet å utøve.

Alle informantene hadde bakgrunn fra forskjellig idretter og sporter. Håndball, dans og langrenn nevnes utenom ski og snowboard. Enkelte av dem har, før de begynte med surfing, vært en del av ski/snowboardmiljøet. Av disse aktørene foretrekker samtlige surfing fremfor ski som fritidsaktivitet. At samtlige utøvere har drevet med snowboard/ski, og senere har begynt med surfing viser hvordan individer beveger seg mellom forskjellige livsstilsporarter. At informantene har beveget seg mellom ulike livsstilsporarter kan til en viss grad forklares ved Bourdieus beskrivelse av hvordan kapital kan overføres mellom ulike felt.

Informantene surfer på samtlige utbredte norske surfedestinasjoner sør for Ålesund - Stadt, Jæren og Saltsteinen. Intervjuobjektene nevner surfespotter når de forklarer hvor de surfer, mens navnene på strendene utelates. Surfespotter er mer oversiktlige enn strender og enklere å

forholde seg til. Seks av intervjuobjektene bor i nærheten av en surfedestinasjon. De som ikke opprinnelig bodde ved en surfespot, var så dedikerte at de hadde valgt å flytte til en av destinasjonene. En av informantene hadde ikke surfet i Norge på intervjutidspunktet, og var bosatt tre timers kjøring fra to av de vanligste destinasjonene; Jæren og Saltsteinen.

At informantene velger å flytte til steder hvor det er mulig å surfe sier noe om seriøsiteten til informantene. De har valgt surfing som livsstil og har valgt bosted på grunnlag av interessen for å utøve sporten. Som nevnt i kapittel 1.3 finnes det forskjellige grader av seriøsitet i livsstilsporter. Samtlige av intervjuobjektene er seriøse utøvere som prioriterer surfing.

5.1.1 Den bereiste surferen

Samtlige intervjuobjekt er bereiste, og har surfet på mange av de velrenommerte ”surfedestinasjonene”. På intervjuobjektene kan det høres ut som om det er viktig å være bereist. Det kan virke som om erfaring fra utlandet er med på å bestemme størrelsen på den symbolske kapitalen de forskjellige utøverne besitter. I henhold til informantenes svar kan det virke som om en eksklusiv destinasjon gir en høyere symbolsk kapital enn en mindre eksklusiv destinasjon. Informantene nevner destinasjoner som Hawaii, Puerto Rico, Costa Rica, Sør Afrika, Portugal, Australia osv. Dette viser at reising er en viktig og underliggende del av kulturen innen surfingens felt.

I løpet av de siste 50 år har det blitt laget mange filmer som omhandler ”jakten på den perfekte bølgen”. Filmene handler om personer som reiser verden rundt på jakt etter en bølge som ingen andre har surfet og som har en eksklusiv beliggenhet. Hva som er eksklusivt, vil variere ut fra hvor man har tilhørighet (Ford & Brown, 2006). Eksempelvis vil Stadt ikke være eksklusivt for en nordmann, mens en stillehavssøy vil være det. For en amerikaner kan det være motsatt.

5.1.2 Surferens miljø

Alle informantene føler at de er en del av et surfemiljø. Miljøets lokasjon kan imidlertid forskjellig fra bostedet deres. Det kan virke som om de uerfarne informantene har funnet venner på reiser, og at disse står dem nærmere enn aktører hvor de vanligvis surfer. De med mer erfaring har større tilhørighet til det lokale surfemiljøet. Mangelen på kvinner i feltet oppfattes som en utfordring for enkelte av informantene.

En av informantene fortalte at hun hadde mange venninner som mente at de surfet. Selv om venninnene surfet sporadisk, anså ikke informanten dem som ”ekte surfer”. Vedkommende

hadde derfor i hovedsak mannlige surfekamerater. En av grunnene til at venninnene hennes surfet, kan være at de ønsker å få sosial annerkjennelse. Hennes venninner bruker surfebrett og bekledning som dekor for å bli oppfattet som en surfer, til tross for at de ikke behersker sporten. Om dette gjenspeiler holdningen til mange kvinnelige aktører innen surfingens felt, kan dette bidra til at oppfattelsen av kvinnelige surfere skades.

Observasjonene til overnevnte informant stemmer overens med en undersøkelse som ble gjort på personer som surfet for første gang (Ford & Brown, 2006). I denne undersøkelsen kommer det frem at 83 % av førstegangssurfere ser på surfing som stilig, 68 % ser på det som fasjonabelt, mens 76 % ser på det som kult.

5.2 Meninger og tanker om Surfeindustrien

I dette kapittelet skriver jeg om ”surfeindustrien”. Jeg har delt kapittelet inn i tre deler:

1. Merkeklær
2. Verdenseliten
3. Reklamer

Videre diskuterer jeg hvordan deres fokus på kropp påvirker surfingens felt og ikke minst hvordan det påvirker informantene.

5.2.1 Merkeklær

Samtlige informanter foretrakk surfing i bikini (bikinisurf) fremfor surfing i våtdrakt fordi dette er mer behagelig og fleksibelt. De mente at våtdrakten holdt dem tilbake og laget motstand for skuldrene. Caroline sa dette på følgende måte:

«Det bare er det, du kan bevege deg litt mer så er det egentlig bare det at du slipper å skifte etterpå...»

Våtdraktens fordeler blir belyst på følgende måte:

«...men det med våtdrakt, det beskytter jo mer, så hvis du slår deg, så gjør det ikke så mye, i forhold til utenom, også skraper du deg ikke opp og sånn.»

Som nevnt tidligere i oppgaven har alle informantene erfaring fra surfing i varmt vann. Samtlige hadde opplevd at bikinier fra anerkjente fabrikanter som Billabong, Quiksilver, Rip-Curl og lignende ikke var funksjonelle. Fokus fra fabrikantene synes derfor å vær på utseende,

og ikke på at bikiniens funksjonalitet i forhold til surfing. Dette gjenspeiles også i reklamen som utelukkende fokuserer på kropp og passform. Alexandra sa følgende:

«Ja, altså de store merkene, -surfemerkene har mye bikinier som ikke passer til surfing for normalt, -hva skal jeg si, - normalt fungerende folk som skal prøve uti vannet å surfe med pupper og rumpe. Alle bikiniene jeg kjøpte i Bali var av folk som lager det selv. Det var lokale som hadde laget egne merker og utviklet bikinier for surfere.»

På grunn av fabrikantenes manglende fokus på funksjonalitet måtte den aktive surfer få skreddersydd bikinier, eller bruke badedrakt eller t-skjorte når det var størrelse og kraft i bølgene. Dette viser at surfemerkene fokuserer på kropp og utseende, samtidig som design av klær som er funksjonelle i forbindelse med kvinners utøvelse av surfesporten er mindre prioritert.

Utstørsfabrikantenes fremstilling av kvinnelige surfere som kroppsobjekter, istedenfor utøvere av sporten, er på denne måten med på å redusere kvinnes status innen surfingens felt. Fabrikanter som Roxy er med på å redusere de kvinnelige surferne fra utøvere til ”dekor”. Når fabrikantene fokuserer mer på kvinners utseende enn på deres evner, kan dette være med på å dra mennenes holdninger i samme retning. Det vil si at mennene slutter å se på kvinnene som surfere, men heller oppfatter dem som modeller. Kvinnene vil dermed få redusert status innen surfingens felt.

Verdenseliten sponses av kles- og utstørsfabrikantene. På denne måten er også fabrikantene med på å redusere kvinnelige surfers status, slik at de blir tatt mindre seriøst enn mannlige utøvere.

5.2.2 World Surf League

Som i de fleste idretter er det også i surfing en verdenselite. Verdenseliten deltar i konkurranser som er en del av World Surf League (WSL). WSL starter hvert år i Australia og avsluttes på Hawaii. Konkurransen er også innom Frankrike, Portugal, Brasil, Tahiti, Sør Afrika, USA og Fiji.

Konkurransesettet er tilsvarende det vi finner innen andre idrettsgrener. Det vil si at de er basert på en utslagskonkurranse hvor vinneren går videre til neste runde. To og to konkurrerer mot hverandre, og surferen med høyest poengsum kvalifiserer seg til neste runde. Surferen får poeng utfra stil, vanskelighetsgrad, risiko og hvor stor bølgen er.

Jeg spurte informantene om de så på WSL. Svarene varierte fra kontante «ja» til av og til. To av informantene gav imidlertid uttrykk for at de ikke fulgte disse konkurransene. Det virket imidlertid som om også disse to intervjuobjektene hadde et ønske om å følge WSL sporadisk.

Jeg ønsket også å finne ut om de så på både dame- og herrekonkurransene. Før gjennomføringen av intervjuene hadde jeg lest artikkelen ”*who is watching*” på Swellnet. I denne artikkelen kom det frem at det er flere seere av WSL for herrer enn for damer. Artikkelen henviste til en konkurransedag hvor seertallene på det meste nådde 35 000 seere av herrekonkurransen i Frankrike. Kvinnekonkurransen, som ble gjennomført samtidig, hadde kun 1 170 seere. Begge konkurransene kunne sees på WSL sine hjemmesider. Disse tallene viser at interessen for å se på kvinnesurfing er lav sammenlignet med hva som er tilfelle for herrekonkurransen. Det vil ofte være mer spektakulært å se på surfing som utøves i herrenes WSL enn i tilsvarende kvinnekonkurranser (Nettle, 2014).

Basert på ovenstående forventet jeg at informantene hadde lavere interesse av å følge WSLs kvinneklasse enn tilsvarende konkurranse for herrer. Disse forventningene ble bekreftet, noe som illustreres gjennom Gro sitt sitat:

«Jeg følger vel mest med på herrer, det skal jeg ærlig innrømme.»

Trude svarte rett ut:

«jeg følger bare med på herrer.»

Jeg ønsket å forstå hvorfor kvinnelige surfere foretrakk å se en herrekonkurranse istedenfor en kvinnekonkurranse.

Astrid sa at «*det var det som sto på*». De to som svarte et kontant ja når jeg spurte om de så på WSL, hadde imidlertid forskjellige tilnærminger til hvorfor de valgte å prioritere herrekonkurransene.

Gro svarte:

«Sikkert for at det er det det er mest fokus på i media. Og da blir det til at det er det du ser for det er det folk snakker om.» Videre tilføyte hun at hvis konkurransen var på samme dag og

plass så var det ofte slik at mennene ble prioritert og fikk de beste forholdene. Hun hintet dermed til at herrene kunne få fordeler som gjorde konkurransen mer severdig. Da jeg spurte Gro om hun mente de kvinnelige eller mannlige WSL deltakerne var best, fikk jeg følgende svar:

«De er jo bedre. ... Det er en forskjell, det er det, men det er definitivt kvinner på touren som begynner å ta igjen nå, og kunne sikkert og hevdet seg i herreklassen. Om de ikke hadde vunnet, så hadde de allikevel klart å vist seg fram da. Så de begynner absolutt å ta innpå, det gjør de.»

Hun nevner at kvinnene tar innpå mennene. Med det tror jeg hun forsøker å si at kvinnene er nye i feltet og nylig har begynt å opparbeide seg empiri i feltet og at læringskurven dermed blir bratt. I boken, ”*Snowboarding Bodies in Theory and Practice*”, blir dette beskrevet på følgende måte:

“The young ten-year-old girls aren’t going to be thinking like this. They’ve grown up with way more role models and stuff. These are the girls that are gonna be fucken doing it, and we are going to be old ladies that will be like ... ‘Yeah, we wanted to do it but it was just so hard’.” (Thorpe, 2011. S. 155)

Snowboarding har, som surfing, nylig fått mange kvinnelige deltakere. Innenfor surfing har det vært få kvinnelige forbilder. Kvinnene har dermed ikke fått utvikle seg fullt ut i feltet. Gro har dermed et poeng når hun sier at kvinnene tar innpå de mannlige aktørene.

Linn valgte å sammenligne det med kvinnefotball og sier rett ut at hun ser på herrene fordi de er bedre.

«...det er jo knallgøy med herrer. Sinnsykt nivå, sinnsykt push og mye heftige greier. Vi har sett på kvinner noen ganger, og de greier jo holde et veldig bra nivå de også, men det er som fotball, hvor ofte ser du på jentefotball? Du ser jo på herrefotball.»

Hun mener at mennenes nivå er høyere, og dermed mer interessant å se på. Sammenligningen med fotball er forståelig fordi også dette er en teknisk sport som er basert på teknikk, fart og styrke. Mannlige utøvere kan, på grunn av naturlige forutsetninger, oppnå et høyere nivå. Dette har gjort herrefotballen mer kommersielt attraktiv. På samme måte vil herrenes fysiske forutsetninger sette en mannlig surfer i stand til å fremstå som mer spektakulær, og på denne måten også bli mer kommersielt attraktiv. Dette stemmer med informantenes observasjoner

hvor de, samt Ford & Brown (2006), hevder at mennene får mer oppmerksomhet i media og reklamer.

5.2.3 Surfingens voksende popularitet i Norge

Per E-mail tok jeg kontakt med Nicolas Leroy, som er WSL's mediekontakt for Europa, og etterspurte statistikker over norske seere av mannlige og kvinnelige WSL konkurranser.

WSLs mediekontakt ga følgende svar:

«Thank's for your email. I don't have a lot of detailed analytics per event, all I can tell you for your information is that we had 176,000 visits from 28,000 users located in Norway all together in 2014.»

Med dette mente han at det i Norge var sett på WSL konkurranser fra 28 000 steder (IP-adresser), og at WSLs internettsider var besøkt 176 000 ganger fra disse stedene. Med kun 1.000 medlemmer på Norges surfeforbund sine facebooksider (07.07.15) er det interessant at det er 28.000 norske brukere som har sett på surfekonkurranser via internett. Dette viser surfingens popularitet i Norge. På denne bakgrunn, kan vi anta at teknisk flinke surfere relativt raskt kan opparbeide en symbolsk kapital som gir status i line-upen. At så mange i Norge følger med på WSL kan bidra til at surferne lettere oppfatter hvem som er flinke. Symbolsk kapital, i Bourdieus forstand, tildeles oftest de teknisk flinke surferne. Mine informanter antydte at de mannlige utøverne i WSL var bedre enn de kvinnelige, det kan dermed, på generell basis, antas at mannlige surfere har en høyere symbolsk kapital og dermed en høyere status enn kvinnelige utøvere.

5.2.4 Kroppsfokus

I 2013 ble en av WSL konkurransene arrangert i Biarritz i Frankrike. I denne anledning ble det laget en reklamefilm for konkurransen med den kvinnelige surferen Stephanie Gilmore i hovedrollen. Filmen starter med at Gilmore våkner iført kun en grønn truse. Hun ligger på magen og dytter rumpen i været. Etterhvert tar hun på seg en gjennomsiktig bluse, som hun igjen tar av seg før hun går inn i dusjen. Filmen fokuserer på Gilmores kvinnelige kroppsformer. Etter dusjen tar hun på seg en trang dongerishorts og kjører til stranden. På stranda fortsetter fokuset på Gilmores kropp i det hun går inn i teltet for å skifte. Etter at hun har skiftet, fokuserer filmen på Gilmores bryst. Reklamefilmen avsluttes med at Gilmore padler ut i sjøen, men man får aldri se ansiktet hennes. Til tross for at Gilmore er en av

verdens beste kvinnelige surferer får man i filmen aldri se henne surfe (Roxy Pro Biarritz 2013 Official Teaser - #WhoAmIJustGuess, 2013).

Filmen vakte sterke reaksjoner. Den ble omtalt i aviser verden rundt, og ble i Norge først omtalt i Dagbladet (Rafaelsen L., 2013). Videoen får kritikk for å ha brukt en profesjonell surfer til å promotere konkurransen gjennom hennes utseende fremfor hennes surfing. Enkelte kvinner lurer også på hvem som er målgruppen for reklamen. Roxy svarer på kritikken med å si at de ikke dømmer eller ekskluderer noen, men «*at det må være lov å være sexy*» (Rafaelsen L. 2013).

Min oppgave dreier seg om hvorvidt norske kvinnelige surferer blir diskriminert. Det var derfor naturlig å diskutere denne filmen med intervjuobjektene. De fleste hadde sett videoen, men noen trengte en påminnelse om hvilken film det var. Oppfatningen var at de fleste kvinnelige surfevideoer i stor grad fokuserer på kvinnekroppen. Gro sa følgende:

«... du får ikke se henne kjøre en eneste bølge, og samtidig så har hun vunnet det mesterskapet seks ganger. Det tilsier jo det at hun er rimelig god til å surfe. ... at de da prøver å tiltrekke seg folk til å se på av feil grunner, blir det jo. På de arrangementene da, fordi at de prøver ikke liksom å få folk som er interessert i å se på surfing. Det er liksom kvinnesynet, og sexismen som kommer fram. Det blir jo veldig feil at folk skal se på surfing fordi at det er fine damer som er med, enn at det er flinke damer som er med ...»

Hun mener at reklamer som setter kroppen i fokus bidrar til at kvinnesurfing har fått et høyt fokus på sex og kvinnekropp. I boken «*Surfing and social theory*» kommer det frem at, i surfing som felt, blir vår habitus dannet av bølgene og den sosiale tilhørighet.

Kvinnesurfingens fokus på kvinnekroppen har blitt en naturlig del av kvinnesurfingens felt. Informanten, som er gjengitt ovenfor, mener at selv de beste kvinnelige surferne ikke er gode nok til å tiltrekke seg interesse fra utenforstående. Interessen kan kun skapes gjennom surfing i kombinasjon med et høyt kroppsfokus. Dette er med på å dra de kvinnelige surfernes habitus i samme retning.

Innenfor kvinnesurfing er fokus på kropp et av interesseområdene. Dette dyrkes blant annet frem gjennom reklamefilmer som er beskrevet ovenfor. Kvinnelige surferes habitus dras på denne måten mot kroppsfokus, snarere enn mot prestasjon. Dette gjenspeiles også i min undersøkelse, hvor Linn uttrykte det på følgende måte:

”Jeg har hatt en jente boende i et års tid, hun er 18 og kjempegira på surfing og ser jo bare disse bildene av jentene som er så flotte og fine. Jeg ser på måten hun tar bilder av seg selv også, noen ganger, i forbindelse med surf, det er veldig fokus på denne litt sånn sensualiteten og feminiteten og det skal helst være ganske nakent og det er jo trist.”

Det er uheldig at yngre kvinner får et slikt fokus på kroppen. I tillegg til at det kan føre til alvorlige sykdommer, kan det også gi aktørene et dårlig selvbylde. Selvbylde er måten du ser deg selv på (Levine, M. & Smolak, L., 2004).

Nina Finstad skrev følgende i sin masteroppgave; *”Overvekt og utvikling av kroppsbylde: Betydningen av politisk ideologi og sosial støtte som beskyttelsesfaktorer”*:

”Venstreradikale politiske holdninger i ungdomstiden, samt tilfredshet med sosial støtte ser dermed ut til å ha positiv betydning for kroppsbylde til tross for utvikling av overvekt senere i livet. Resultatene fra denne studien kan bidra til en forståelse av de subkulturelle forskjellenes betydning for kroppsbylde, og belyse hva som karakteriserer ungdom som i mindre grad internaliserer majoritetskulturens rådende kroppsbylde. (Finstad, 2010, s.29)”

Som det fremgår fant hun ut at kroppsbylde avhenger av hvilket politisk felt man tilhører. På samme måte vil jeg tro at det også avhenger av hvilket idrettsmiljø man deltar i. Deltar man i surfing blir kroppsbylde større enn om man eksempelvis deltar i alpint. Et dårlig selvbylde/kroppsbylde kan ifølge Levine og Smolak (2004) gi depresjoner, angst, lav selvtillit og tvangsnevrotiske problemer. Dette er psykiske problemer som ikke er enkle å identifisere for en utenforstående, men som i ytterste konsekvens kan medføre at noen tar sitt eget liv.

Surfeindustriens prioritet av kropp istedenfor prestasjon illustreres blant annet gjennom eksempelet, hvor Silva Lima, Brasils beste kvinnelige surfer, ikke fikk sponsor fordi hun ikke var ”pen” nok. Verdens best betalte kvinnelige surfer, Alana Blanchard, er ikke med i WSL, men tjener sine penger gjennom ulike sponsoroppdrag for Rip Curl.

Jeg skrev tidligere i oppgaven om hvordan Bourdieu mente at økonomisk kapital var den lettest anvendbare kapitalen, og om hvordan kapital til slutt kan gi annerkjennelse og status. Dette kan være en av grunnene til at enkelte surfere velger å ”kle av seg”. I Surfer Today kommer det frem at Alana Blanchard, tross manglende meritter, er en av de med størst innflytelse på kvinnesurfing gjennom tidene. (Stab magazine, 2014) Blanchard er kjent for å

vise mye hud på sosiale medier og i reklamekampanjer for Rip Curl. Fanskaren hennes og hennes velproporsjonerte kropp har nok påvirket hennes økonomiske kapital, men kan ha skadet kvinnesurfingens status innen surfingens felt.

Kvinner blir langt på vei indirekte forskjellsbehandlet når surfeindustrien velger å sette fokus på kropp. Dette gjelder både WSL, sponsorer og ikke minst utøvere som gir etter for kroppspresset. Alle er med på å redusere kvinnes status, og fremstiller kvinner som dårligere utøvere enn sin mannlige kollegaer. Det kan dermed hevdes at kvinner blir diskriminert på grunnlag av deres kjønn. Dette er noe som ofte også er synlig i en line-up. I ytterste konsekvens kan dette sies å være i konflikt med den norske likestillingsloven, hvor indirekte diskriminering beskrives på følgende måte:

”Med indirekte forskjellsbehandling menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som fører til at personer stilles dårligere enn andre, og at dette skjer på grunn av kjønn.”

5.3 Meninger og erfaringer fra deltakelse innen surfingens felt.

Dette delkapittelet tar for seg informantenes meninger og erfaringer fra surfingens felt. Kapittelet starter med en diskusjon av artiklene ”Den unge mannen og havet” og ”Respekt i bølgene”. Videre brukes Bourdieus begreper for å forklare hvorfor kvinner kan bli diskriminert i line-upen. Avslutningsvis forklares forskjellen på oppførsel i et hektisk surfemiljø, et rolig surfemiljø og et utenlandsk surfemiljø, og hvordan kvinner behandles i de ulike miljøene.

I boken ”Kjønnsmakt: i idrett og friluftsliv” med redaktørene Gerd Von Der Lippe og Hans K Hognestad publiserte Tommy Langseth sin forskningsartikkel ”Den unge mannen og havet”. I artikkelen konkluderer Langseth med at jenter føler seg nedprioritert i line-upen og at mange gutter dropper inn på dem. Videre skriver han at guttene ikke har tro på jentene og dermed «stjeler» bølger fra dem. Dette er noe de kvinnelige informantene til Langseth synes å være enige om. Videre kommer det frem at mannlige surfere ikke forventer at kvinnelige surfer har ferdigheter for å surfe enkelte bølger. Basert på dette synes enkelte at det akseptabelt å droppe inn på kvinnelige surfere. (Langseth, 2014). En artikkel publisert i Stavanger Aftenblad sin nettavis i 2015 konkluderer imidlertid med at det er ”full likestilling” innen surfing på Jæren. Her ble fire jenter intervjuet om Langseth sin studie. Jentene ble spurt om forhold som var belyst i avhandlingen. Artikkelforfatteren, Ane Undhjem, baserer dette blant annet på svar hun har fått fra et mannlige intervjuobjekt. Han svarer på følgende måte:

«Kvinnesyntet i norsk surfing er sunt. De norske jentene i surfemiljøet blir 100 prosent likestilt med de mannlige surferne. Jeg blir provosert av forskningsresultatet til Langseth.» (Undhjem, 2015)

Langseth skriver blant annet at surfing i Norge representerer et vesentlig ”bedre” kvinnesyn enn hva som er tilfelle i store deler av verden.

I min oppgave spør jeg de kvinnelige intervjuobjektene om hvordan de føler seg ”respektet i vannet”. Informantene med base på Jæren gir ikke noe ensartet svar. En følte seg respektet og mente at grunnen til at hun fikk færre bølger var at hun var *«litt pinglete»* i forhold til de mannlige aktørene. Tre av kvinnene mente imidlertid at de ofte ble nedprioritert. De mente at enkelte menn bevisst snek forbi dem i køen, og det hendte også at de ble ”droppet inn” på. Dette illustreres av følgende sitat:

«Det spørres alt etter hvem som ligger i vannet. Det er enkelte surfere her som tar veldig lite hensyn. Spesielt når jeg er jente, så er det mange som overkjører litt, men så er det og veldig mange som er flinke å ta hensyn og kommer bort og vil snakke og ja respekterer det i forhold med regler, og ja følger dem....»

Likestillingsloven §5, forklarer direkte forskjellsbehandling på følgende måte:

”Med direkte forskjellsbehandling menes en handling eller unnlattelse som har som formål eller virkning at en person blir behandlet dårligere enn andre i tilsvarende situasjon, og at dette skyldes kjønn.”

Ser vi erfaringen til informantene i lys av likestillingslovens §5 er det grunn til å hevde at kvinner blir direkte forskjellsbehandlet på bakgrunn av kjønn.

Både tidligere forskning og min egen undersøkelse konkluderer med at kvinnelige aktører ofte diskrimineres innen surfingens felt. Bakgrunnen for disse funnene kan blant annet begrunnes med følgende:

- Doxa
- Mangel på maskulinitet
- Frykt

Jeg skriver videre om hver enkel kategori.

5.3.1.1 Doxa

Doxa er, i henhold til Bourdieu, det som blir tatt for gitt i et felt (Wilken, 2008). Innen surfingens felt finnes det mye som blir tatt for gitt. Sportens strenge etikette skal følges av alle. Det synes allikevel som om enkelte mannlige utøvere er mer tilbøyelige til å bryte etiketten dersom det går ut over en kvinnelig utøver. Dette illustreres av Gro på følgende måte:

”...jeg har opplevd flere ganger at jeg tar en bølge, og så er det en gutt og som tar den. Jeg opplever aldri at de beklager seg eller noen ting, men at de bare tar den fordi de regner med at jeg ikke klarer det, eller at de kan kjøre den bølgen bedre enn meg.”

Det samme kommer også frem i artikkelen ”kvinnelige surfere redusert til dekor” igjennom følgende sitat:

” Guttene på sin side mente at det ikke gjorde så mye om de tok bølgen fra jenter. De forventet ikke at jenter hadde gode nok ferdigheter til å surfe bølgene bra, og at bølgen dermed gikk til spille” (forskning.no)

Ut fra disse sitatene kan det virke som om det, innen surfingens felt, er etablert et doxa, hvor kvinnelige utøvere oppfattes som mindre flinke surfere, og på denne måten innehar en lavere symbolsk kapital. Den symbolske kapitalen er, som tidligere nevnt, med på å bestemme feltets hierarki. Diskriminering i line-upen kan dermed bli mer akseptabelt om det går utover noen som befinner seg lavere på rangstigen.

5.3.1.2 Mangel på maskulinitet

Utvalget av intervjuobjekt inneholder både longboardere og shortboardere, men samtlige har surfet både på longboard og shortboard. Ut i fra longboarderne sine svar kan det virke som om de driver med longboarding fordi det er mindre skummelt og samtidig krever mindre muskelkraft.

«Jeg er ikke så veldig glad i store bølger og steepe bølger, så longboard passet meg egentlig veldig fint, noe jeg kunne kose meg uti bølgene med. Så da ble det automatisk longboard.»

Med steepe bølger mener Alexandra bratte bølger. Informantenes beskrivelse av en perfekt bølge varierte noe, men også her fikk jeg inntrykk av at ingen ønsket at bølgen skulle være

vesentlig større enn hodehøyde for dem, altså skulderhøyde for en høy mann. Linn sa dette på følgende måte:

«Jeg må si det altså, jeg er ikke på jakt etter nødvendigvis de bratteste eller kjappeste, dype, barrels, på tre meter overhead. Det kan godt være litt rolige fine bølger med god periode og oversikt.»

Det kommer tydelig frem i de to ovennevnte sitatene at kvinnen ikke har ambisjon om å surfe de de største bølgene. De mer maskuline utøverne vil imidlertid ofte trekkes mot disse bølgene (Ford & Brown, 2006). Bourdieu (1999) skrev selv at femininitet ble definert utfra hva som er maskulinitet. Innen surfingens felt er det, som tidligere nevnt, maskulint å surfe store og farlige bølger. Små og ufarlige bølger vil dermed bli oppfattet som mer feminint. Kvinnene tilegner seg dermed ikke symbolsk kapital på samme måte som mennene i feltet gjør. Dette er i samsvar med hvordan Ford & Brown (2006, S.108) mener at kvinnelige surfere ikke bør lage en blåkopi av mennenes surfep praksis.

Videre kan mangel på maskulinitet være en av grunnene til at kvinnelige surfere blir nedprioritert i line-upen. Som nevnt i kapittel 2.4, blir Big Wave surfing regnet som det tøffeste og mest maskuline en surfer kan gjøre. Dette vil dermed gi høy symbolsk kapital og status. Mine informanter foretrakk det som på surfespråket blir kalt ”mellow bølger”, det vil si ”rolige og snille bølger”. Kvinnene besitter dermed ikke nok symbolsk kapital til å være i toppen av hierarkiet.

En interessant observasjon i studien er at de kvinnelige surferne som ikke følte seg nedprioritert, er de aktørene som hadde lengst erfaring og fartstid fra surfingens felt. Høyst sannsynlig besitter disse den største symbolske kapitalen og får dermed mer respekt og høyere status i feltet. En kvinne vil ofte bruke lenger tid på å opparbeide den samme symbolske kapitalen som en mann. Dette kan skyldes kvinners mangel på maskulinitet, noe som kan medføre at kvinnelige surfere blir mer forsiktige og tar lavere risiko i forhold til bølgestørrelse og teknikk. Som følge av dette vil kvinner bruke lenger tid på å opparbeide symbolsk kapital. Surferen som mente at hun ikke ble nedprioritert er også den surferen som surfer på Stadt. Hun sier selv at Stadt er en liten plass og at hun kjenner de andre surferne der. Det kan dermed virke som om sosial kapital (Bourdieu 2006) er viktig også i forhold til å få respekt i vannet.

Feminitetens innvirkning

Kvinnelige surfere kan ha en positiv innvirkning på line-upen. Astrid sa følgende:

”Men jeg synes jo sånt som jenter, det er litt bedre stemning i vannet når det er flere jenter ute. Synes jeg i hvert fall, litt mindre testosteron. Det er akkurat som at jenter nyter det litt mer det er ikke så gale hvis noen er i veien.”

Tidligere i oppgaven skrev jeg om kvinnenens ambivalente status innen surfingens felt. Jenter blir lettere akseptert i surfemiljøet, hovedsakelig fordi mennene ikke ser på dem som en trussel i forhold til å ta bølger fra dem (Langseth, 2012a). Kvinnenens tilstedeværelse kan dermed ha en positiv innvirkning på miljøet i line-upen.

5.3.1.3 Frykt

Mange av de kvinnelige aktørene er ”redde” for å gi beskjed til mannlige utøvere som bryter etiketten. Det kan virke som om informantene mener at det forventes at de ikke skal si ifra. Videre virker det som om informantene mener at mennene bryr seg lite om hva de mener.

En av forskjellene på kvinner og menn er fysikk. Menn har mer muskler enn kvinnene. Dermed er risikoen for at en kvinne fysisk skal skade en mann lav, noe som også vil ha betydning for feltets hierarki.

5.3.2 Symbolsk kapital

5.3.2.1 Annerkjennelse

Surfing ble ifølge Langseth (2012) omtalt som en av nåtidens hippeste sporter. Dette kan medføre at kjøp av surfeklær og bikinier tilfører symbolsk kapital også hos andre enn surfere. Økonomisk kapital blir derfor investert i denne type klesplagg.

Bourdieu skriver på side 173 i boken *Meditasjonen* (1999)

«Dets væren er en oppfattet væren, dømt til å defineres i sin virkelighet gjennom andres sanseoppfattelse.»

Med dette mener han at vi mennesker stadig søker annerkjennelse fra andre personer for å definere oss selv. Vi sammenligner oss med andre for å vite hvor vi står i forhold til dem. Stjernene (surfestjerner, musikkstjerner, og andre forbilder) som er på toppen i sine respektive felt er dem med høyest status og som vi ønsker å sammenligne oss med. På bakgrunn av dette vil kvinnelige surfere eksempelvis ønske og bruke samme bikini/våt-drakt som de kvinnelige

surferne som deltar i WSL. I Norge er det imidlertid få, om ingen, surfestjerner i feltet som kvinner og menn kan strekke seg etter. Dette er med på å prege våtdraktmoten.

Surfing gir ofte assosiasjoner til tropisk klima, krystallklart vann, sol, bølger, surfebrett, brune kroppar osv. I Norge er det imidlertid ikke slik. Her surfes det både i sol, snøvær og minusgrader. Vannet er kaldt, og man er avhengig av å bruke våtdrakt. Informantene beskriver våtdraktene som svarte, standard og kjedelige. Flere kunne tenkt seg mer fargerike våtdrakter, og Linn sa følgende.

«...jeg tenker det er morsomt og veldig gøy når folk ønsker å ta på seg en våtdrakt med litt farger, fordi det lager litt liv i vannet. I kontrast til de svarte kjedelige...»

De fleste av informantene er allikevel enige om at en farget våtdrakt hadde skapt for mye oppmerksomhet. Oppmerksomhet skaper forventning, noe informantene prøver å unngå.

«... Det er greit å slippe forventningene ... med en gang du har en farget våtdrakt legger folk ekstra merke til deg, og tenker at du skal være spesielt god. Men hvis du har svart så blander du mer inn med resten av dem som ligger uti, og da er det ikke så mange som følger med på hva du gjør.»

Caroline

Informantene er bekymret for at de skal bli sett på som en ”poser” dersom de får for mye oppmerksomhet. Innen surfing vil en person med ”det beste og nyeste” utstyret få høye forventninger fra de andre aktørene. Om forventningene ikke innfris vil hun bli stemplet som en ”poser”, og få en lavere plassering i hierarkiet. I Langseth sin studie beskriver en informant dette på følgende måte:

“People from eastern Norway are in a class of their own. Many of them have been studying in Indonesia or Australia. They think they are so experienced. They come here wearing shell-necklaces outside their wetsuit. We're thinking ‘yeah, right’. Their boards are brand new, without a single bump, newly waxed, and the fins mounted in the wrong direction. Then, we understand that they are just snobs from eastern Norway. (Langseth 2012a, s.16)»

Dette synet er i tråd med mine informanternes syn på en «poser». Dyrt utstyr gir ingen symbolsk kapital med mindre du kan bruke utstyret på en god måte. Som Bourdieu forklarer i ”kapitalens former” finnes det tre typer symbolsk kapital. Følgende er relevante i forhold til å forstå oppfattelsen av en ”poser”:

- Surfebrettet er en objektivert tilstand
- Kunnskapen av hvordan man bruker surfebrettet tilhører den kroppsliggjorte tilstanden. (Bourdieu, 2006)

Mange surfere assosierer en fargerik våtdrakt med en god surfer. Det kan dermed virke som det er et slags doxa, innen surfing som felt, at man ikke skal bruke en fargerik våtdrakt med mindre man er en flink surfer. Som det kommer frem i boken, *Pierre Bourdieu* (Wilken, 2008), blir man ekskludert fra feltet om man bryter feltets doxa, det vil si feltets spilleregler. På samme måte må en person med en fargerik våtdrakt være god for ikke å bli stemplet som en «poser».

Bourdieu's bok *Meditasjonen* (1999) beskriver hvordan mennesket utvikler seg gjennom livet. Et av punktene forklarer hvordan et barn omorganiserer seg over tid.

«... narsissistisk organisering av libido, der barnet har seg selv (eller sin egen kropp) som objekt for begjæret, til en annen tilstand der barnet orienterer seg mot en annen person, og på denne måten trer inn i «objektrelasjonenes verden ...» (s. 173)

Dette punktet viser at mennesket lærer å orientere seg i forhold til andre istedenfor seg selv. Dette kan være en av grunnene til at de kvinnelige surferne ikke vil skille seg ut med fargerike våtdrakter. De velger å se hva andre gjør og reflektere bildet som allerede har blitt malt av surfing som felt. Det finnes selvfølgelig unntak. Dersom ingen skiller seg ut, vil utviklingen stoppe opp. Det er allikevel viktig for mennesket å kunne sammenligne seg med andre. Dette skjer ofte gjennom det Bourdieu kaller *jakten på anerkjennelse* (Bourdieu, 1999, s. 173)

Anerkjennelse er noe Langseth også mener er viktig innenfor surfing på Jæren. I doktoravhandlingen beskriver han hvordan surferne på Jæren ønsker at det skal være noen i line-upen, selv om det kan gå ut over antallet bølger de kan ta (Langseth, 2012a). Det samme funnet har jeg gjort. Informantene mine ble spurt om anerkjennelse var viktig i forhold til surfing. Responsen varierte, men de mer erfarne surferne syntes at anerkjennelse var viktig. Den mest erfarne informantene, Linn, besvarte spørsmålet på følgende måte:

«... selvfølgelig har surfere lyst på anerkjennelse og det gøyeste er jo å få en god bølge når folk er der, det er ikke så gøy å få en god bølge når du er alene. Ikke sant, det må jeg jo innrømme, ja nei anerkjennelse, - selvfølgelig er det viktig, men kanskje like viktig å gi det som å få det.»

En av grunnene til at de mest erfarne surferne syntes det var viktigere med anerkjennelse enn de mindre erfarne er at de ønsker at andre personer skal vite hvor mye symbolsk kapital de faktisk besitter. For en mindre flink surfer er det mindre viktig å vise kompetansen, da dette kan svekke den kapitalen de allerede innehar. Kvinnen som er sitert ovenfor fortalte også at hun kunne tenkt seg å ta på seg en fargerik våtdrakt, og på denne måten skille seg ut i line-upen.

Basert på overstående avsnitt og sitat kan det virke som om de kvinnelige aktørene lar seg styre av de mannlige aktørene innen surfingens felt. Informantene sier at de kunne tenkt seg å ha fargerike våtdrakter, men at de er bekymret for forventningene som følger med. Det er mennene i surfingens felt som styrer og kontrollerer disse forventningene. Det er mennene, på generell basis, som besitter høyest og mest symbolsk kapital, og på denne måten bestemmer hva som er akseptabelt og hva som gir anerkjennelse i feltet. Dette kan blant annet skyldes at det mangler norske kvinnelige forbilder innen surfingens felt.

5.3.2.2 Hierarki

Innen surfingens felt har man, i tillegg til en surfeetikette, et slags surfehierarki. Hierarkiet etableres blant annet på grunnlag av aktørenes symbolske kapital (erfaringer, ferdigheter, brett, våtdrakt, lokal tilhørighet osv.). Aktører med erfaring og ferdighet får automatisk respekt, mens nybegynnere får mindre respekt. En respektert surfer vil sjeldnere oppleve å bli droppet inn på. Dette kommer også frem i Langseth sin studie, hvor en av informantene sier følgende:

«I am accepted here, but I have to show respect for the surfers from the area... I am respected here because I surf better than most of them, but I have to show more respect for them than they do for me, even if they snake.» (Langseth 2012a s.18)

Overnevnte aktør følte seg respektert fordi han hadde symbolsk kapital i form av ferdighet og erfaring. Han var imidlertid ydmyk i forhold til at han manglet lokal tilhørighet (i og med at han ikke var fra Jæren), og måtte vise mer respekt mot andre enn hva han ble visst fra de lokale. Dette kan gi grunnlag for å mene at lokal tilhørighet, i de fleste situasjoner, betyr mer enn prestasjonsevne. En av grunnene kan være den samhörigheten som etableres blant surfere som kjenner hverandre. Surfing er i store deler av verden en aggressiv aktivitet hvor fysiske slåsskamper kan oppstå på bakgrunn av dårlige valg i vannet. Langseth nevner i sin studie hvordan lokale surfere på Jæren tagget bilen til en østlending på grunn av at han snek i line-upen. Det gir trygghet å ha venner i line-upen. Venner beskytter hverandre og en surfer som

bryter etiketten kan dermed få mange av de lokale surferne imot seg. En surfer med høy symbolsk kapital kan nok tillate seg å bryte etiketten i enkelte tilfeller uten at dette får konsekvenser. Det er imidlertid viktig å vite at symbolsk kapital kan brukes opp. Jo høyere symbolsk kapital en utøver innehar, desto høyere frihet vil aktøren få.

For kvinnelige surfere gjelder de samme reglene. Besitter de symbolsk kapital vil de komme høyere opp i hierarkiet og få mer respekt. Som tidligere diskutert er det imidlertid vanskeligere for en kvinne å opparbeide symbolsk kapital enn det er for en mann. Alexandra uttrykte det på følgende måte:

” de har noen fordeler guttene”.

Med dette mente hun at menn er fysisk sterkere og at det er enklere for dem å ligge dypere¹⁸ i line-upen enn det er for jentene. På generell basis er det også vanskeligere for en kvinne å komme på samme prestasjonsnivå. Alexandra uttrykte dette på følgende måte:

«Man stiller jo litt svakere i line-upen som ei norsk jente med blondt hår og en 6,4. De vet hva de driver med, og det automatisk, gjør jo til at vi får en respekt for dem selvfølgelig ... Jeg føler forskjellen ligger i at jenter er mer forsiktige. Som gjør at det automatisk blir litt sånn.»

Jeg skrev tidligere i oppgaven om hvordan enkelte profesjonelle kvinnelige surfere eksponerer kroppen. Det samme skjer blant vanlige kvinnelige surfere om vannet er varmt nok til å tillate surfing i bikini. Alexandra oppsummerte dette på følgende måte:

”jeg gikk fra den største bikinibuxen som jeg kunne tenkt ever, til å gå med den minste bikinibuxen uten å tenke over det”

For henne var det ikke naturlig å eksponere kroppen på denne måten før hun ble introdusert til surfing i varmt vann. Utfra dette kan det virke som om kvinnelige surfere, også i amatørernes surfefelt, forsøker å oppnå symbolsk kapital gjennom eksponering av kropp. De forsøker å oppnå annerkjennelse og oppmerksomhet.

¹⁸ Ved å ligge dypere i line-upen vil man komme nærmere der bølgen bryter, noe som igjen vil gi ”rett” på bølgen.

Mannlige surfere kan oppfatte denne eksponeringen som et steg i useriøs retning, og dermed oppfatte kvinnene som objekter istedenfor surfere. Denne formen for symbolsk kapital vil dermed, på generell basis, være med på å påvirke kvinners plass i hierarkiet i negativ retning.

5.3.3 Kvinnelige surfer i et overbefolket surfemiljø

Linn påpekte at det var store forskjeller på surfemiljøene på Stadt og Jæren. Hun sa følgende om forskjellene:

«Stadt er ikke sånn som Jæren, her er det ikke så mange folk. Hoddevik har mye folk, men på Ervik er vi på en god dag med mye folk, maks 30 stykker, -det er ikke så veldig mange. Og da kjenner vi stort sett alle, så det er jo veldig hyggelig, vi synes det er kjempegøy når det er flere uti vannet, man kjenner alle, man er flinke til å følge regler og vise respekt.»

Dette er en persons mening, så det er ikke gitt at det er like stor forskjell på kulturen på Jæren og Stadt som dette utsagnet tyder på. Jeg har imidlertid selv surfet begge plasser og erfart at miljøet på Stadt er vennligere enn hva jeg opplever på Jæren. Hvorvidt dette skyldes et mer hektisk hverdagsliv på Jæren, eller at folk begynner å blir territorielle og ikke ønsker flere til spottene er vanskelig å si. Langseth påpeker i sin studie at det kan virke som om noen av surferne på Jæren er territorielle (2012). Det er et faktum at Jæren har flere surfere og dermed en større utskiftning av populasjonen på de enkelte spotten. Det skal altså mer til for en surfer å opparbeide seg et dårlig rykte og brudd på etiketten har derfor en lavere barriere på Jæren.

Det er allikevel viktig å presisere at *«hvert medlem av gruppen institueres altså som vokter av gruppens grenser»* (Bourdieu, 2006, s. 18). Dette betyr at om grensene for sniking eller drop-in er annerledes på Jæren enn på Stadt, vil grensene for brudd på etiketten etableres på forskjellige nivå på de to stedene. Dette kan forklare hvorfor surferen fra Stadt mente at line-upen på Jæren hadde dårligere surfeetikette. Om surfeetiketten er etablert på et lavere nivå vil det i størst grad gå utover aktørene som befinner seg nederst på hierarkiet. Som belyst tidligere i denne oppgaven vil kvinner, på generell basis, få mindre respekt. Diskrimineringen av kvinnelige utøvere vil således lettere bli visualisert i et tett befolket surfemiljø.

5.3.3.4 Kvinnelige surfere i et utenlands surfemiljø

Alle informantene har erfaring fra surfing i varmere farvann hvor bruk av våtdrakt er unødvendig. Kroppsfokuset øker i slike sammenhenger og enkelte mannlige deltakere i feltet kan synes å være mer opptatt av bikinikledde kvinner enn av selv å surfe. Enkelte av

intervjuobjektene hadde merket dette, spesielt i forbindelse med surfing i Indonesia.

Alexandra ga følgende svar da jeg spurte om hun opplevde dette som ubehagelig:

«Ikke noe spesielt bortsett fra kommentarer i vannet. Ehm, men alt kommer jo an på hva du velger å ta til deg. Du har de grisene i vannet som sitter i line-upen, fordi det er så mange flotte damer i bikini som surfer,- som ikke bryr seg om surfing det hele tatt. Ubehagelig og ubehagelig, - noen vil sikkert oppleve det som ubehagelig, jeg gjorde ikke det, fordi jeg brydde meg ikke ...»

Jeg stilte oppfølgings spørsmål for å få eksempler på kommentarer de hadde fått. Et eksempel på en slik kommentar er gjengitt nedenfor:

«... bare små kommentarer som for eksempel -det var en digg bikini du hadde på deg, men så vett du at det ikke er bikinien de ser på. Eller at bikinien din er inni rompa liksom ja, takk for informasjonen, eller at den henger litt på utsiden. Altså, små kommentarer som egentlig ikke har så mye å si, men som totalt sett kanskje har litt og, og som kanskje noen føler seg mer støtt av enn andre...»

Man kan vel kalle dette for seksuell trakassering. En slik trakassering kan påvirke kvinnes habitus i forhold til surfing. Kommentarer som gjengitt ovenfor kan blant annet føre til at kvinnelige surfere endrer måten de faller på ved at de blir mest fokusert på å beholde klærne. Et slikt fokus kan påvirke deres teknikk og evner innen surfing. De kan også bli mer bekymret for å surfe store bølger fordi dette fører til økt risiko for å miste klesplagg. En slik holdning og teknikk er noe kvinnene tar med seg når de vender tilbake til Norge selv om de da surfer med våtdrakt. På denne måten kan man si at opplevelsene fra bikinisurf, og hvordan de oppfattes i en slik situasjon, er noe som påvirker kvinnes habitus.

Opplevelser som er beskrevet ovenfor kan også påvirke kvinnes klesstil. Noen kan velge å kle seg mer utfordrende, mens andre igjen vil skjule så mye som mulig. Dette kommer blant annet frem hos Linn gjennom følgende sitat:

«Hvis jeg skulle dratt til utlandet nå, så tror jeg nok at jeg ville valgt noen veldig, veldig fine sånn, nesten badedrakter bare de er litt lengre på armene og litt lenger nedover låret. Først for å unngå det der med å miste bikinitoppen.»

Klesplagget hun snakker om er en slags hybrid mellom en badedrakt og våtdrakt som har blitt mer og mer populær etter at Alana Blanchard begynte å bruke den. Blanchard er nærmere

beskrevet tidligere i oppgaven og har en stor påvirkningskraft på klesstilen til kvinnelige surfere, - også norske.

Jeg har i kapittelet, kjønn og surfing, redegjort for hvordan kvinner og menn velger å kle seg forskjellig. Dette gjør de også i surfingens verden. Måten kvinner er kledd på kan påvirke menn og føre til at mennene kommer med nedsettende kommentarer. Informantene sier at de ikke har fått tilsvarende kommentarer i Norge. En av hovedgrunnene er naturligvis at våtdrakten fremstår som mindre utfordrende. Dette beskrives blant annet i Langseths artikkel «Den unge mannen og havet». Artikkelen påpeker at det i Norge, som følge av kaldt vann og bruk av våtdrakt, er mindre kroppsfokus enn hva som er vanlig ved surfing i varmere strøk (Langseth, 2014).

”Mannsjåvinisme” er, blant annet på grunn av den norske kulturarven, mindre utbredt i Norge enn hva som er tilfelle i enkelte andre geografiske områder (FN rapport, 2015). Likestilling har lenge vært høyt på agendaen i Norge. Mange andre kulturer har en diametralt forskjellig fokus. Dette gjelder for eksempel på Bali som har en hinduistisk kulturbakgrunn. En indoneser kan dermed ha en helt annen oppfatning av kvinnelige surfere enn hva som er normalt blant nordmenn.

Det mannlige libido kan imidlertid også komme til overflaten i andre mer vestlige samfunn. Et av intervjuobjektene beskrev hvordan bikinien ga henne goodwill blant mennene i line-upen på Hawaii;

«... på Hawaii så er de sykt territorielle, -så da passer jeg meg litt mer. Men så er det jo slik at hvis jeg er med noen som er Hawaiianere da er det kjempechill. Det er mer på en måte (oss) hvite mot dem.... Og siden du er jente, og siden du er i bikini er det akkurat som da er det enda mer greit egentlig.»

Astrid påpeker her at hun drar fordel av å være jente i line-upen, blant annet som følge av at hun har på seg en bikini. Dette er et eksempel på hvordan kvinnelige surfere, i mange kulturer, blir oppfattet som objekter snarere enn utøvere. Kvinnene utgjør mindre trussel i forhold til å ta bølger og utgjør heller ikke noen form for fysisk trussel.

5.4 Konklusjon

Jeg har i dette kapittelet diskutert hvorvidt norske kvinner blir diskriminert innen surfingens felt. Konklusjonen er at kvinner blir diskriminert, langt på vei fordi de har vanskeligere for å opparbeide symbolsk kapital. Dette skyldes blant annet utstyrsfabrikanter, kvinnelige

profesjonelle utøvere, samt kvinnelige surfere som i stor grad fokuserer på kropp istedenfor ferdigheter. På denne måten påvirker ovennevnte aktører kvinners symbolske kapital innen surfingens felt i negativ retning.

Surfing er en teknisk krevende sport hvor teknikk, ferdigheter og ”guts” er sentrale elementer. Som følge av fysiske forutsetninger vil menn naturlig være i stand til å utføre mer krevende element, enten det er i form av ferdigheter eller bølgestørrelse. På denne måten vil mannlige utøvere fremstå som mer spektakulære og interessante å følge med på. Dette gjenspeiler seg også i intervjuene med informantene hvor alle hevder at de har høyere interesse for herrekonkurransene innen WSL enn for den tilsvarende kvinnekongkurransen. Et av intervjuobjektene sammenligner surfing med fotballens felt, hvor tilsvarende observasjoner kan gjøres. På bakgrunn av ovennevnte har det også vært naturlig å konkludere med at menn i utgangspunktet starter med en høyere symbolsk kapital enn kvinner. Dette medfører at kvinner, på generell basis, befinner seg lavere i hierarkiet innen surfingens felt. Brudd på etiketten som går utover aktører som befinner seg lavere på rangstigen er vanlig innen surfingens felt. Dette kommer blant annet til syne i informantenes observasjoner som alle, med jevne mellomrom, hadde opplevd at mannlige surfere snakket og eller droppet inn på dem.

Jeg har videre belyst at diskriminering av kvinnelige surfere polariseres på surfespotter som er overbefolket, mens den er mindre fremtredende på surfedestinasjoner med færre aktører. Observasjonene fra de overbefolkede surfespottene er langt på vei grunnlag for informantenes observasjoner og min konklusjon om at norske kvinnelige surfere blir diskriminert.

6.0 Oppsummering

Bakgrunnen for valg av oppgave er at jeg har observert at kvinnelige surfere synes å bli behandlet annerledes enn menn i line-upen. Jeg har ønsket å få en bekreftelse på hvorvidt dette er tilfelle, og eventuelt forstå hvorfor vi, i et samfunn som er opptatt av likestilling mellom kjønn, aksepterer en slik forskjellsbehandling.

Jeg har i innledningen av denne oppgaven definert surfing som en livstilssport for utøvere som ikke ønsker å bli styrt av regler, men hvor det allikevel er etablert en sterk etikette. Etiketten håndheves av aktørene i feltet.

Surfing er en aggressiv aktivitet som blant annet styres av hegemonisk maskulinitet. Mange surfere har også en nihilistisk tilnærming til feltet. I tillegg er surfing en teknisk krevende sport, hvor teknikk, ferdigheter og guts er sentrale elementer. Basert på dette vil menn på grunn av deres fysiske forutsetninger naturlig være i stand til å utfordre bølgene på en mer spektakulær måte enn kvinner. Dette ble også bekreftet av de kvinnelige informantene i studien som alle hevdet at de hadde høyere interesse av å se herrekonkurranser innen WSL enn tilsvarende kvinnekonkurranser. Reklamekampanjer og filmer som markedsfører surfing som sport vil derfor i høy grad portrettere mannlige surfere.

I henhold til Bourdieu er det motsatte av maskulinitet femininitet. Innen surfing betyr dette at den feminine surfer konsentrerer seg om snillere/mindre bølger. Surfing av slike bølger blir langt mindre spektakulært å se på for en utenforstående tilskuer. I henhold til Bourdieu vil en kvinnelige surfer ha vanskeligere for å opparbeide seg en tilstrekkelig symbolsk kapital i et mannsdominert felt. Basert på det ovenstående er det vanskelig for kvinnelige surfere å skille seg ut på grunnlag av ferdigheter og guts i et maskulint felt som surfing er. Kvinnelige profesjonelle surfere som er avhengige av sponsormidler for å delta i WSL, har dermed i høy grad eksponert egen kropp. Innen kvinnesurfing har kroppsfokuset dermed blitt høyt. De kvinnelige deltakerne i WSL som har akseptert dette fokuset, fungerer som forbilder. Som rollemodeller har disse aktørene dermed vært viktige bidragsytere for å øke kroppsfokuset innen kvinnesurfing.

Surfing er en aktivitet som har blitt bedrevet i flere tusen år. Til tross for dette er surfing i Norge en ny aktivitet. Kvinnesurfing er ung både internasjonalt og i Norge. Kvinnene fikk sin "første" rollemodell sent på 90-tallet og har dermed ikke kommet like langt i utviklingen som de mannlige aktørene innen surfingens felt. Dette er imidlertid ikke spesielt for surfing, men gjelder på generell basis innenfor de fleste idretter. Dette synliggjøres blant

annet ved at de fleste kvinnelige idrettsutøvere fortsatt er vesentlig dårligere betalt enn sine mannlige kollegaer.

Problemstillingen som jeg har studert har vært hvorvidt norske kvinnelige surfere opplever diskriminering. I denne sammenheng har jeg også sett på følgende to underproblemstillinger:

- Hvordan ser kvinnelige norske surfere på fremstillingen av kvinnelige surfere i surfemedier og andre mer allmenne medier?

-Nedprioriteres kvinnelige surfere i line-upen?

Som metode valgte jeg å gjennomføre semi-strukturerte intervjuer med syv norske kvinnelige surfere. Intervjuobjektene har ulik bakgrunn, erfaringsnivå og geografisk bosted.

Informantene synes å være enige om at fokus på kropp er høyt i de fleste medier når kvinnesurfing omtales. Noen har blant annet reagert negativt på Roxys reklamefilm som er omtalt i innledningskapittelet 1.0. Samtidig sier noen av informantene at også de blir påvirket av det konstante kroppsfokuset. Dette illustreres blant annet ved Alexandras utsagn om at også hun i løpet av kort tid begynte å bruke en langt mindre bikini. Videre forteller Linn at hun har hatt en 18-årig kvinnelig surfer boende hos seg, som tydelig var påvirket av kroppsfokuset innen surfing.

Kroppsfokuset er med på å hemme kvinnes posisjon innen surfingens felt. Dette skjer som følge av at kvinner blir tatt mindre seriøst av de mannlige utøverne og på mange måter reduseres til objekter. Basert på dette er det naturlig å konkludere med at utstyrsfabrikanter og kvinneelitens aksept av det høye kroppsfokuset er med på å påvirke kvinnelige surfers posisjon innen surfingens felt i negativ retning. Dette kommer også frem i informantenes besvarelse av den andre underproblemstillingen:

-Blir kvinnelige surfere nedprioritert i line-upen?

I Langseths artikkel ”*Liquid ice surfers – the construction of surfer identities in Norway. Journal of adventure education & outdoor learning*”. Hans observasjoner om hvordan en krets på Jærstrendene oppfører seg mot andre surfere er interessant fordi Jærstrendene er en av Norges mest overbefolkede surfedestinasjoner. Den reelle holdningen til aktørene er mest fremtredende på en overbefolket surfedestinasjon. Langseth konkluderte i artikkelen med at kvinnelige surfere på Jæren ikke blir respektert i line-upen. (Langseth, 2012a) I min studie er et av hovedfunnene at alle informantene som har surfet på overbefolkete destinasjoner har

opplevd å bli diskriminert i line-upen. Mange av de mannlige ”kollegaene” virker å bryte surfeetiketten og stjeler bølger fra kvinnene. Basert på dette er det naturlig å konkludere med at norske kvinnelige surfere blir diskriminert.

Mitt ønske er at denne oppgaven skal bidra til å øke bevisstheten rundt kvinners posisjon i line-upen. En slik bevisstgjøring bør overtid bidra til at kvinnelige surfers posisjon innen surfingens felt styrkes.

Litteraturliste

- Belinda, W. (2005), *Inroduction: mapping the lifestyle sport-scape*. I Belinda Wheaton (Red.) *Understanding lifestyle sports* (S.1-28) Cornwall, Storbritannina: Routledge
- Bourdieu, P. (1995) *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Drammen: Norsk forskningsråd
- Bourdieu, P. (1999) *Meditasjoner*: Oslo: Pax Forlag A/S
- Bourdieu, P. (2000) *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax Forlag A/S
- Bourdieu, Pierre (2006) «Kapitalens former.» *Agora* nr. 1-2, s. 5-27 Oslo: Aschehoug & co
- Clare Sullivan (2013.01.29) Why womens surfing is in the deep end *The inertia* Hentet fra: <http://www.theinertia.com/business-media/why-womens-surfing-is-in-the-deep-end/>
- Darcy Roland (2013.06.18) Smashing the glass wave: Women, Equality and Surfing. *The inertia* Hentet fra: <http://www.theinertia.com/business-media/smashing-the-glass-wave-women-equality-and-surfing/>
- Dicker, R. (2013.07.09) Roxy's Sexy Surfing Ad For Biarritz Competition Rides Wave Of Controversy (VIDEO) *Huffpost Women* Hentet fra: http://www.huffingtonpost.com/2013/07/09/roxy-surfing-ad_n_3568031.html
- Fastin, K & Sand, T. S. (2009) *Kjønn i endring –en tilstandsrapport om norsk idrett*. Oslo: Akilles
- Finstad, N. (2010) *Overvekt og utvikling av kroppsbylde: Betydningen av politisk ideologi og sosial støtte som beskyttelsesfaktorer* (masteroppgave: universitetet i oslo) N. Finstad, Oslo
- Ford, N. & Brown, D. (2006). *Surfing and social theory: Experience, embodiment and narrative of the dream glide*. London: Routledge.
- FN rapport (2015) *Data* hentet fra :<http://hdr.undp.org/en/data>
- Færden, H (2014), *Kvinne og/eller klatreinstruktør? –En studie om deltakernes forståelse om kjønn og klatreinstruktøren*.(Masteravhandling ved Høgskolen i Telemark) H. Færden, Bø.

Gullsvik, I. K. (2014.02.14) Kvinnelige surfere redusert til dekor. *Forskning.no* Hentet fra: <http://forskning.no/kjonn-og-samfunn-likestilling-sport/2015/02/kvinnelige-surfere-blir-reduert-til-dekor>

Hagemann, G. «Kvinnefrigjøring». *Norgeshistorie.no*, Hentet 10. mar. 2016 fra <https://www.norgeshistorie.no/oljealder-og-overflod/mennesker/1914-kvinnefrigjoring.html>

Hargreaves, J. (1994) *Sporting Females: Critical Issues in the History and Sociology of Women's Sports*. London: Routledge

Høy, T (2016.03.22) Ble slaktet for sitt kvinnesyn – nå er han ferdig i jobben. *Tv2.no* hentet fra: <http://www.tv2.no/a/8157007/>

Kari Nyheim Solbrække og Helene Aarseth (2009) Samfunnsvitenskapenes forståelser av kjønn. I Jørgen Lorentzen og Wencke Muhleisen (red.) *Kjønnforskning en grunnbok* Oslo: Unniversitetsforlaget

Kvale, S. (1997) *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 12. Opplag 2009.

Kvale, S & Brinkmann, S. (2009) *Interviews: Learning the craft of Quality Research Interviewing USA*, California: SAGE publications 2. Edition

Kendra Cherry (2016.04.15) Freud's Stages of Psychosexual Development *Verywell* Hentet fra: <http://psychology.about.com/od/theoriesofpersonality/ss/psychosexualdev.htm#showall>

Kendra Cherry (2016.04.15) What is Libido? *Verywell* Hentet fra: http://psychology.about.com/od/lindex/g/def_libido.htm

Langseth, T. (2012a). Liquid ice surfers – the construction of surfer identities in Norway. *Journal of adventure education & outdoor learning*, Vol 12, no 1, 3-23.

Langseth, T. (2012b). Spenningsøkingens sosialitet. En sosiologisk undersøkelse av verdisystem i risikosport. Doktorgradsavhandling. Norges Idrettshøgskole, Oslo.

Langseth, T (2014) Den unge mannen og havet. I Lippe, G von der og Hognestad, H. K. *Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv*. Oslo: Novus forlag.

Larsen A.K. (2008) *En enklere metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Likestillings loven (2014) Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/2013-06-21-59/>

Lippe, G. Von. Der. (1982) *Kvinner og idrett: fra myte til realitet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Løland, S. (2013). *Kampen om bølgene*. (Mastergradsavhandling, ved Høgskolen i telemark), S. Løland, Bø.

Nettle, S.(2014.05.08) The ASP: It's on but who is watching?, *Swellnett* Hentet fra: <http://www.swellnet.com/news/surfpolitik/2015/01/14/asp-its-whos-watching-part-3>

Nicolay Andre Ramm og Anders Rove Bentsen (2013. 09.10) Dette er årets mest sette TV-kamp - uansett kjønn, *NRK* Hentet fra: <http://www.nrk.no/sport/fotball/fotballjentene-overst-pa-tv-tronen-1.11286598>

Norges idrettsforbund (2016) Om Norges idrettsforbund. Hentet fra:

<https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>

Nyeng, F. (2012), *Nøkkeltbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget

Ollie Fitzjones, Tim Rainger, Bruce Sutherland & Dan Haylock (1998)*The stormrider guide: Europe*. Storbritannia: A low pressure publication

Pfister og Sisjord (2013) *Gender and Sport: Changes and Challenges*. Storbritannia: Waxmann

Rafaelsen, L. (2013, 11. juli) *Viser bare rumpe og pupper i promovideo for surfeturnering* *Dagbladet* Hentet fra:

<http://www.dagbladet.no/2013/07/11/nyheter/dbtv/reklame/tv/roxy/28151389/>

Rodney Benson og Erik Neveu (2005) *Bourdieu and the Journalistic Field*. Cambridge: Polity press

Roxy Pro Biarritz 2013 Official Teaser - #WhoAmIJustGuess. (2013) [videoklipp]. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=GCji6TiJbE>

Thompson, A & Lewis, A (2014.10.28)

Men get more prize money than women in 30% of sports. *BBC Sport* Hentet fra:

<http://www.bbc.com/sport/football/29744400>

Thorpe, H. (2011), *Snowboarding bodies in theory and practice* Hampshire, Storbritannia: Palgrave Macmillian

Ukjent (2014.01.14) A letter from Carissa Moore. *Surfer*, hentet fra:

<http://www.surfermag.com/features/letter-carissa-moore/#khEBkFlrP8MFZHtA.97>

Ukjent (2014.04.02) girl rips into surf mag for objectifying women instead of promoting female surfers *girltalkhq* Hentet fra: <http://girltalkhq.com/girl-rips-into-surf-mag-for-objectifying-women-instead-of-promoting-female-surfers/>

Ukjent (2014.12.25) *THE 2014 STAB WOMEN'S RICH LIST* *Stab magazine* Hentet fra: <http://stabmag.com/the-2014-stab-womens-rich-list/>

Ukjent (2015) 2015 WSL Schedule. Worldsurfeleague hentet fra:

http://www.worldsurfleague.com/assets/2015_WSL_Schedule-11-29-14.pdf

Ukjent (2015) The World's Highest-Paid Athletes. *Forbes* Hentet fra:

<http://www.forbes.com/athletes/list/#tab:overall>

Undheim, Ane (2015.) Respekt i bølgene. *Aftenbladet*

<http://www.aftenbladet.no/nyheter/lokalt/jaeren/Respekt-i-bolgene-3642119.html>

Warshaw, M. (2010) *The History of surfing* California: Cornicalbooks

Wilken, L. (2008), *Pierre Bourdieu* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.

Aaserud, M. (2015.12.15) Discovery sikrer seg Tippeligaen i seks år - betaler 2,4 milliarder. I *Verdensgang* Hentet fra: <http://www.vg.no/sport/fotball/sk-brann/discovery-sikrer-seg-tippeligaen-i-seks-aar-betaler-2-4-milliarder/a/23577108/>

Vedlegg 1: Intervjuguide

Bakgrunn:

- Når begynte du å surfe?
- Hva fikk deg til å begynne med surfing?
- Husker du noe spesielt fra den første opplevelsen?
- Hvilken type surfing driver du med? (SUP,long,short)
- Hvilke brett kjører du? (SUP,long,short)
- Driver du med andre idretter?
- Har du mange venner som driver med surfing?
- Hvor surfer du til vanlig?
- Hvordan er din perfekte bølge?
- Har du noen drømmer mål innenfor surfing?
- Tar du mye bilder av andre surfere?
- Blir du tatt bilder av?
- Filmer du selv?
- Er dette viktig? Det å ha seg selv på film? Hvorfor?
- Er surfere annerledes enn «vanlige» folk?
- Vil du betegne deg selv som en surfer?
- Har du surfet mye i utlandet?
- Hvordan kler surfere seg på fritiden?

Media:

- Følger du med på WSL/ASP?
 - Ser du både på kvinner og herrer`
- Hvordan påvirkes norske kvinnelige surfere av massemedias fremstilling av surfing?
- Føler kvinner at massemedia har for mye fokus på kvinnekroppen?
- Hva synes du om våtdraktmoten? Hva med bikini moten?
- Hvordan ser din våtdrakt ut?
- Er det nok fokus på surfing?

- Hva tenker du om Roxy Pro reklamen fra 2013?
- Synes du det er greit at surfere som Alana Blanchard spiller på sex?

Feltet:

- Er du med surfere på fritiden?
- Føler kvinner seg nedprioritert i «lineupen»?
- Føler kvinner at surfing er likestilt?
- Hvordan føler du deg respektert på de ulike «spotsa»?
- Er det forskjell på kvinner og menn i lineupen?
- Føler du deg som en av gutta når du er i lineupen?
- Hvordan får du bevart din femininitet?
- Har du opplevd eller kjenner du noen som har hatt ubehagelige opplevelser knyttet til dette temaet?